

DT reder ut lärarflykten i Örebro som väcker oro hos en del gymnasieelever

Vad betyder tystnadsplikt för tolkar?

PORTRÄTT: GREGER BÅÅT

Tolkcentralen Region Skåne

Vår verksamhet:

Tolkcentralen är en verksamhet inom Habilitering & Hjälpmedel som erbjuder tolkservice till personer med dövhet, hörselnedsättning eller dövblindhet som är folkbokförda i Region Skåne.

Tolkcentralens huvuduppgift är att ta emot och utföra tolkbeställningar inom området vardagstolkning enligt Hälso- och sjukvårdslagen §3b. Tolkcentralen ansvarar även för akuttolkning (SOS).

Vardagstolkning:

Landstinget har ansvaret för vardagstolkning. Vardagstolkning innebär tolkning i olika situationer förekommande i vardagen, t ex sjukvårdssituationer, arbetsplatsträffar, fritidsaktiviteter och föreningsliv.

Övrig tolkning:

Viss tolkning som inte är vardagstolkning tas emot och utförs i mån av tid av tolkcentralen. Det kan t ex vara tolkning vid myndighetskontakter, socialtjänst, polis eller rättsväsende. Även viss arbetsplatstolkning som har annan ansvarig huvudman tas emot och utförs i mån av tid. Respektive myndighet står då för kostnaderna för tolkningen.

Tolkcentralen hänvisar myndigheter att beställa övrig tolkning direkt hos entreprenörer för att säkerställa tolkcentralens möjlighet att utföra vardagstolkning samt att säkerställa möjligheten för myndigheter att få övrig tolkning.

Tolkmetoder:

Tolkmetoderna som vi erbjuder är dövblindtolkning, teckenspråkstolkning, skrivtolkning och TSS-tolkning.

Beställning av tolk:

Du kan beställa tolk genom:

Mina Vårdkontakter

Taltelefon: 044-194730

Texttelefon: 044-194740

SMS: 0730-120164

Bildtelefon: tc.kristianstad@sip.omnitor.se

Fax: 044-194750

Telefontid/bildtelefonitid 8.00-16.30

Om ni inte kommer fram till vår bildtelefon beror det på att alla våra linjer är upptagna. Kontakta www.bildtelefoni.net när vi inte kan svara.

Tolk via SOS

När du behöver tolk i en akut situation, utanför Tolkcentralens öppettider ring:

040-676 90 78 (tal och texttelefon)

Avbokning av tolk:

Observera att det är mycket viktigt att tolk avbokas så snart som möjligt ifall behovet ändras. Tolkens resurser kan i så fall användas till annat uppdrag.

Tolkarna jobbar i förtroendebranschen

Tre kollegor och jag åkte tunnelbana. Vi skulle besöka en av Stockholms förorter. Då hade vi tolk. Eftersom det var ett relativt okänt ställe för mig och mina arbetskamrater, frågade vi henne:

– Har du varit där?

– Jag har tystnadsplikt så jag kan inte svara på er fråga. Men jag kan i alla fall säga att jag tror mig ha varit vid nästan alla tunnelbanestationer, sade hon leende.

Ett elegant sätt att hålla sig till tystnadsplikten men ändå vara personlig, tänkte jag om henne. Hon hade jobbat som tolk i många år.

Det är en sak att tystnadsplikt regleras i olika lagar och yrkesetiska riktlinjer, en annan sak hur den tillämpas i verkligheten. En tolk måste ständigt förhålla sig till olika situationer. Tolken från tunnelbanan hade kanske kunnat svara på vår fråga om hon själv var från förorten. Eller om det var en stor förort där många tolkanvändare bodde och jobbade. Man kunde då inte gissa vem hon hade tolkat åt där. Bara för att ta några exempel.

Vad betyder egentligen tystnadsplikt för tolkar? Frågan blev särskilt aktuell när en mindre tolkgrupp fick i uppdrag att spela in sina taltolkningar. Det var till deras fortbildningsdag som skedde tidigare i år. De som var ansvariga för övningen nämnde att tillstånd från tolkanvändare inte alltid behövdes. Händelsen fick Kammarkollegiet och Tolkcentralen i Stockholm att utfärda en varning. DT reder ut händelsen och begreppet tystnadsplikt på **sidorna 8-9**.

Tolkar är så kallade brobyggare för oss. Ett vanligt uttryck är att de tolkar allt från vaggan till graven. Därför är det av yttersta vikt att vi kan känna förtroende för dem. Det är betryggande att branschen reagerat starkt på händelsen, så att den inte upprepas.

NICLAS MARTINSSON

ANSVARIG UTGIVARE OCH REDAKTÖR

innehåll

Läraryflykt i Örebro	4
Dom om arbetslivstolkning	6
I korthet	7
Vad är tystnadsplikt för tolkar?	8
Fem frågor med Mimount Tebibel	10
Strängnäs-paret anmälde vård	11
Teckenspråkets röst	12
Studenter vill kunna byta tolk	13
Portätt: Greger Bååt	14
DT besöker Linköpings DF	17
Legendarisk Dövas dag	18
Förbundsnytt	20
Unga dövas zon	22
Insändare	24
Filip Burmans krönika	26
First Class läggs ner	27

TIDSKRIFT FRÅN SVERIGES DÖVAS RIKSFÖRBUND

Nr 5/2017

Fredrik Schreiber gav ut det första numret av DT i Lund den 6 juni 1891 med skräddaren Ola Zommarin som förläggare.

Manusstopp: Nr 6: 17 nov
Utgivning: 7 dec

REDAKTION:

Dövas Tidning
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
redaktionen@dovastidning.se

Ansvarig utgivare och redaktör:

Niclas Martinsson
073-833 30 60 (sms)
niclas.martinsson@dovastidning.se
Layout: Niclas Martinsson & Linda Stål
Korrektur: Helena Fremnell
Omslagsbild: privat
Form: Formligen.se

PRENUMERATION/ UTEBLIVEN TIDNING:

Kontakta
prenumeration@dovastidning.se
Prenumerationspris: 300 kr/år

Facebook: facebook.com/dovastidning
Twitter: @dovastidning

ANNONSER:

Bokas och lämnas till:
annons@dovastidning.se
0506-300 58 eller 073-0562 169
Förenings- och internannonser
bokas och lämnas till:
redaktionen@dovastidning.se

Upplaga: 5000 ex
Tryck: Oktober 2017
Carlshamn Tryck & Media ab
ISSN 1402-1978

dovastidning.se

Fyra av eleverna: Pauline Englund, Julia Grahn, Leila Svetlov och Elias Tebibel.

Lärarflykt skapar oro hos en del gymnasieelever i Örebro

En handfull teckenspråkiga lärare på Risbergiska gymnasiet, numera Rudbecksgymnasiet, har inom en kort tid slutat. Det medför oro hos eleverna. DT har träffat fyra elever, fyra lärare som slutat, tre lärare som jobbar kvar samt rektorn på Rudbecksgymnasiet.

– Allt började när Risbergiska gymnasiet skulle flyttas, eller rättare sagt när skolledningens organisation förändrades i samma veva, säger en elev som nu går sista året på Rudbecksgymnasiet.

Riksgymnasiet för döva och hörselskadade (RGD/RGH) på Risbergiska gymnasiet fick ett nytt rektorspar, som även var rektorer på Tullängsgymnasiet. I samma veva skulle Risbergiska gymnasiet flytta till Rudbecksgymnasiet, utom avdelningen RGD/RGH – de skulle flytta till Tullängsgymnasiet. Stora protester och demonstrationer av lärare och elever inleddes. En del lärare menade att kommunen inte tagit sitt ansvar. Tre av de lärare som slutat vittnar om en laganda på Risbergskaskolan som sattes på prov i flyttdiskussionerna med kommunen och de dåvarande rektorerna. Lärarna upplevde att rektorerna och skolledningen inte stod på deras sida när de förklarade varför de ville följa med till Rudbecksgymnasiet och inte till Tullängsgymnasiet. Dessutom saknades en konsekvensanalys, vilken gjordes långt senare.

– Det blev för mycket ”ops!” från kommunens sida, säger en lärare som slutat.

Allra mest avgörande för att de fyra lärarna slutade var de dåvarande rektorernas och skolledningens attityd till hur utvecklingen av riksgymnasiet och rekryteringen av nya lärare skulle gå till.

– När en lärare skulle rekryteras föreslog jag en döv utbildad lärare. Rektorn svarade att det inte blir aktuellt, för att vi behöver hörande lärare. Jag försökte få rektorn att förstå vikten av elevernas identifiering med eleverna men fick inget gehör, berättar en annan lärare som slutat.

En tredje lärare som slutat berättar att kampen för att få flytta till rätt plats stal både kraft och motivation. Känslan var att utvecklingen stannade och att det nu bara handlade om överlevnad. De fick nej på nej på nej från skolledningen. Men kampen gav frukt, kommunen ändrade sitt beslut. RGD/RGH på Risbergiska gymnasiet skulle nu få flytta till Rudbecksgymnasiet. Dock behövdes en omfattande renovering och anpassning göras så en mellanlandning på Tullängsgymnasiet var nödvändig. Men först fick RGD/RGH stanna ett halvår längre på Risbergiska gymnasiet, som då började renoveras. En arbetsmiljö som kom att bli under all kritik när det borrades och hamrades hela dagarna.

– Även nu lyssnade inte skolledningen på våra klagomål på arbetsmiljön, säger en lärare och fortsätter:

– Stoltheten över vår skola liksom försvann och jag ville inte stå bakom den utveckling som nu höll på att ta vid så jag valde att sluta.

En fjärde lärare lyfter upp kommunikationens betydelse för utvecklingen på skolan.

– När skolledningen inte kunde kommunicera fullt ut med lärare och personal, hade de så klart svårt att vara lyhörda. Dessutom var de sällan på plats på Risbergiska gymnasiet.

Flytten till Tullängsgymnasiet där den halvårslånga mellanlandningen skulle vara genomfördes. Ett halvår kom att bli

ett och ett halvt år och inte förrän nu till årsskiftet genomförs flytten till Rudbecksgymnasiet.

DT träffar fyra elever varav två sitter i elevrådet. De menar att den dåvarande skolledningen skulle kämpat mer för att behålla lärarna som slutade. När alla lärarna slutade och flytten var ett faktum blev eleverna oroliga för skolans framtid. Ryktet spred sig och skolan kändes bara oattraktiv till sist, menar eleverna. Även skolans två anställda teckenspråkstolkar slutade. Istället anställdes två nya teckenspråkstolkar som enligt eleverna inte höll samma nivå. Varken eleverna eller de dåvarande tolkarna fick ha inflytande vid anställningen av de nya tolkarna. En tid senare sade en av de två tolkarna upp sig och en ny tolk ska rekryteras.

– Lärarna och tolkarna hade ett val och kunde sluta, vi hade aldrig något val, säger en elev.

Under det senaste året fick man nya rektorer igen, nuvarande rektorer Jörel Bergström och Sara Selling. En av eleverna säger att det är lättare att prata med dem. Det säger också Tommy Berggren, en lärare som jobbar på Rudbecksgymnasiet.

– Det känns som att nu börjar man vakna, de nya rektorerna har en bra attityd och inställning nu och har anställt nya teckenspråkskunniga lärare, en döv studie- och yrkesvägledare samt utsett en döv förstelärare. Dessutom är Sara själv hörselskadad och väl insatt, säger Tommy.

Tommy berättar att det är flera kollegor som upplevt samma sak som han, att Risbergskaandan försvann i och med flyttstrulet och att dominoeffekten när en teckenspråkig lärare efter en annan slutade blev påtaglig. Dominoeffekten har nu nått Tommy, som också ska flytta inom kort till Virginska gymnasiet.

– Inledningsvis kände vi oss som hyresgäster här på Tullängsgymnasiet, men nu är vi influerade i skolans struktur och organisation under dessa tre terminer. Detta har lett till att många av lärarna nu istället vill vara kvar här. Men jag fick ett erbjudande om att jobba på Virginska och tog chansen, berättar Tommy.

Förstaläraren Alenka Horvat, som under flytten jobbade på Tullängsgymnasiet berättar att i början när flytten genomfördes trodde man att det skulle bli trångt och rörigt, men att det idag har ordnat upp sig. Trivseln bland lärarna och eleverna upplevs som bra.

– Jag märkte på eleverna att de blev oroliga när lärarna slutade, men nu har det lagt sig i och med att alla lärare är ersatta med nya teckenspråkiga lärare. Den sociala biten hos de teckenspråkiga lärarna och hos eleverna är bättre i och med att vi nu är fler här och har lärt känna varandra så att de

Den ena rektorn, Jörel Bergström.

Den andra rektorn, Sara Selling.

Lärare Tommy Berggren.

snart ska flytta igen är trist, säger Alenka.

En annan lärare som varit med i flytten från Risbergska gymnasiet vittnar om samma sak, att de trivs nu och motvilligt inser att de ska flytta igen. Stormen har lagt sig, allt börjar ordna sig. Hen tycker inte om att vi på DT ska röra upp historien igen.

– Vi har lagt det här bakom oss. Nu siktar vi framåt och framtiden känns bra, säger hen.

För precis ett år sedan började den nya rektorn Jörel Bergström på skolan. Jörel har därmed inte varit med om flytten.

– När jag började som rektor var min första prioritering att lyssna in vad personalen och eleverna tycker och känner, säger Jörel.

Jörel summerar sitt första år och berättar att hon ser flera positiva utvecklingar på skolan. Bland annat har man rekryterat nya teckenspråkiga lärare, som länge stått och väntat på lediga tjänster. Dessutom har man anställt en döv förstalärare, något som Jörel betonar är jätteviktigt för den tvåspråkiga utvecklingen på skolan. Vad gäller elevunderlaget så har det ökat med ungefär 15 elever nuvarande läsår. Den nya studie- och yrkesvägledaren är också döv och i dagarna rekryteras en ny lärare i svenska och teckenspråk och Jörel är hoppfull då ansökningsunderlaget är bra. Dessutom anställs en ny teckenspråkstolk inom kort. Jörel fick också i april i år en rektorskollega i Sara Selling, som är hörselskadad. Och så något helt nytt, alla tre riksgymnasieskolor (inklusive Riksgymnasiet Sär) kommer från och med den första november att få en ny verksamhetschef, något man inte haft tidigare.

– En egen verksamhetschef innebär att vi kan påverka våra egna frågor i kommunen på ett bättre sätt, berättar Jörel.

Jörel kommenterar organisationsförändringarna och skolflytten med att det är politiska beslut som måste följas av skolan. Mellanlandningen på Tullängsgymnasiet har kommit att bli positiv i och med att lärarna lärt känna varandra och nu tillsammans är ett starkt team. Det kan leda till positiva samarbeten mellan skolorna, menar Jörel som talar varmt om sin personal. Många av de yngre elever som inte varit med om flytten trivs.

Målen som Jörel strävar mot nu är att skolan ska få en bra ryktesspridning så att fler elever vågar flytta till Örebro. Ju fler elever RGD/RGH får, desto större möjligheter har de att välja det program de vill läsa.

– Jag är mån om att lyfta fram allt positivt som händer nu, det är viktigt att se framåt och se möjligheterna, avslutar Jörel.

TEXT & FOTO: MARIA NORBERG

DO förlorade i Arbetsdomstolen

Richard Sahlin var nära att få drömjobbet som lektor vid Södertörns högskola. Men högskolan avbröt rekryteringen av honom för att tolkkostnaden skulle bli alltför hög. Diskrimineringsombudsmannen (DO) stämde högskolan. Fallet togs upp i Arbetsdomstolen där högskolan fick rätt. Därmed blir domen praxis vad gäller arbetslivstolkning.

Våren 2016 blev Richard Sahlin erbjuden tjänsten som lektor i offentlig rätt vid Södertörns högskola. Det var ett drömjobb för honom. När högskolan sedan gjorde en utredning av hur mycket det kostade att anlita tolk backade de och avbröt rekryteringen. De menade att tolkkostnaden var oskäligt hög.

I flertalet landsting räknas det inte som vardagstolkning när en tolkanvändare utför sitt jobb. Därför kan arbetsgivaren inte få tolk kostnadsfritt från Tolkcentralen. Istället är det arbetsgivaren som står för tolkkostnaden, men bara om den är skälig. Arbetsförmedlingen kan ge arbetsgivaren bidrag på upp till 60 000 kronor per år för en heltidsanställd om den behöver personligt biträde (tolk).

DO valde att stämma högskolan för diskriminering förra året. Anledningen var att det saknades rättspraxis om vad en skälig tolkkostnad var. Enligt diskrimineringslagen och arbetsmiljölagen är arbetsgivaren skyldig att tillgänglighetsanpassa arbetsplatsen. Men det finns undantag i diskrimineringslagen för kostnader som kan anses vara icke-skäliga.

I Arbetsdomstolen förklarade Södertörns högskola att den höga tolkkostnaden (drygt en halv miljon kronor efter lönebidrag), motsvarande en heltidstjänst, var orimlig i förhållande till högskolans anslag i ämnet offentlig rätt på 2,9 miljoner kronor. DO däremot ansåg att högskolan, som var en statlig myndighet, hade ett särskilt ansvar att vara ett föredöme och anställa personer med funktionsnedsättning. Tolkkostnaden skulle stå i relation till högskolans totala personalbudget på drygt en halv miljard kronor.

Arbetsdomstolen gick på högskolans linje. Ett av domskälen var att tolkkostnaden inte var av engångskaraktär utan skulle belasta högskolan varje år så länge Richard Sahlin var anställd. Dessutom kunde domstolen inte finna något stöd i FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning, diskrimineringslagen och arbetslivsdirektivet.

Richard Sahlin är besviken på domen. Han önskar att det togs upp under domstolsförhandlingarna att han var beredd att göra vissa anpassningar för att hålla nere tolkkostnaden men att arbetsgivaren inte var intresserad av att diskutera.

Den döva juristen, Richard Sahlin, är besviken på domen.

– Utfallet hade eventuellt kunnat se annorlunda ut om det visade sig att den lägre tolkkostnaden var skälig, säger han som samtidigt understryker att han förstår att tvisten handlade om den principiella huvudfrågan: vad är en skälig tolkkostnad? Då fanns inget utrymme för att diskutera andra lösningar för att sänka kostnaden.

Johanna Nilsson, processförare vid DO, kommenterar domen:

”Naturligtvis är det framförallt tråkigt för Richard Sahlin. Ur DO:s perspektiv var det viktigt att få fram vägledande praxis och därför var det här en angelägen fråga för DO att driva. Samtidigt är det viktigt att påpeka att när det gäller den bristande tillgänglighet så ska det göras en skälighetsbedömning i varje enskilt fall.”

SDR:s ordförande, Åsa Henningsson, säger till DT att domen tydligt visar att dagens tolktjänst är ett ohållbart system. Hon förklarar att det inte är rimligt att tolkanvändare ska vara beroende av arbetsgivarnas förmåga eller vilja att betala tolkkostnaden för döva anställda. Så länge inget görs åt det orättvisa systemet utsätts tolkanvändare för strukturell diskriminering, både vid rekrytering och under anställningstiden. Förbundet fortsätter att verka för att tolkkostnader ska ingå i det gemensamma samhällsansvaret – inte ligga på enskilda arbetsgivare. Domen är principiellt viktig för förbundets arbete och dialog med regeringen, uppger hon.

Nu arbetar Richard Sahlin som lektor i rättsvetenskap vid Umeå universitet. Hans arbetsgivare har hittills inte haft några synpunkter på tolkkostnaden. Det är likadant för Stockholms universitet, vars rektor år 2015 beslöt att universitetet står för tolkkostnaden när deras anställda behöver tolk.

– Men jag är lite orolig för vad domen innebär vid myndigheters framtida rekryteringar, säger han.

Regeringens budgetproposition för 2018 innehåller bl.a. en satsning på tolk i arbetslivet. Den ligger på 15 miljoner kronor per år fram till 2020. Hur dessa pengar ska användas är vid denna pressläggning inte klart. SDR anser att satsningen är ett steg i rätt riktning men samtidigt fortfarande otillräcklig.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

FOTO: PRIVAT

Alenka Horvat utsedd till förstalärare vid riksgymnasiet

● Alenka Horvat har anställts som förstalärare vid Riksgymnasiet för döva och hörselskade i Örebro. Hon är därmed den första döva förstaläraren där. I uppdraget ingår att arbeta med kollegialt lärande (kompetensutveckling kollegor emellan), tvåspråkighet och skapa en god lärande miljö m.m., berättar hon för DT. I grunden är hon idrottslärare men har också byggt på med kunskaper i religion och specialpedagogik. Hon har arbetat i många år på riksgymnasiet. 2015 fick hon och en kollega priset Årets idrottslärare av Svenska Idrottslärares förening. I motiveringen står det bl.a. att de alltid har ett leende på läpparna och hittar lösningar.

14 teckenspråkiga sexupplysare

● RFSU Stockholm har utbildat 14 teckenspråkiga informatörer som en del i projektet Teckna sex. Det är ett treårigt projekt där material för sexualupplysning på teckenspråk utvecklas och där teckenspråkiga informatörer utbildas. Dessa 14 informatörer kan hålla sexupplysningspass för skolklasser, fritidsgårdar, SFI-/TFI-klasser, och dagliga verksamheter/gruppboenden. Sådana tillfällen är kostnadsfria fram till hösten 2018 och kan ske på antingen teckenspråk eller lätt teckenspråk.

Se webb-tv om RFSU Stockholms nya "Okej?"-material på dovastidning.se

FOTO: MONA BRESGEN

Anna Edenås fyllde 100 år – troligen landets äldsta döva

● Den 13 september firade Anna Edenås sin 100-årsdag. Så vitt Dövas Tidning vet är hon Sveriges äldsta döva. Hon blev uppvaktad med tårta och presenter på vårdboendet Lindängelund i Malmö. På boendet finns en teckenspråkig avdelning. Dottern Christina Edenås berättar för DT att hennes mamma fick ett gratulationsbrev av kung Carl XVI Gustaf och drottning Silvia. Kungaparet skickar traditionsenligt telegram till alla nyblivna 100-åringar. Att leva till 100 är få förunnat. Enligt SCB fanns det knappt 2 000 hundraplussare i Sverige ifjol. Ungefär fem av sex som passerade hundrastrecket var kvinnor. Grattis Anna Edenås, säger vi på DT!

Föräldrar kritiserar hörselvård

● Paret Lyngbrant, bosatt i Märsta norr om Stockholm, upplever att bemötandet från sjukhuset varit beklagande sedan de fått veta att deras fem månader gamla dotter, Chelsea, är gravt hörselskadad. Och att hörselvården inte uppmuntrat dem till att använda teckenspråk med sitt barn. Det är föräldrarna kritiska till, rapporterar SVT Uppsala. Eva Karltorp, överläkare på cochleamottagningen vid Karolinska universitetssjukhuset i Huddinge, säger att föräldrar bör huvudsatsa på tal de två första åren och sedan kan deras barn lära sig vilka språk som helst, inklusive teckenspråk. Uttalandet har fått både HRF och SDR att reagera.

ILLUSTRATION: APPLE

Äntligen finns I love you-tecknet som emoji hos Apple

● Apple lanserar en efterlängtat emoji: det berömda amerikanska tecknet I love you. Apple har utformat hundratals nya emoji. Några exempel är, förutom ILY-tecknet, könsneutrala karaktärer och mystiska figurer. De släpps i iOS 11.1 för Iphone och Ipad.

Äldreboende på gång i Örebro

● I augusti togs första spadtaget för ett nytt vård- och omsorgsboende i Örebro. Där ska 16 av 68 lägenheter vara för teckenspråkiga och teckenspråkskunnig personal jobba. Boendet väntas bli klart i slutet av nästa år, enligt SVT.

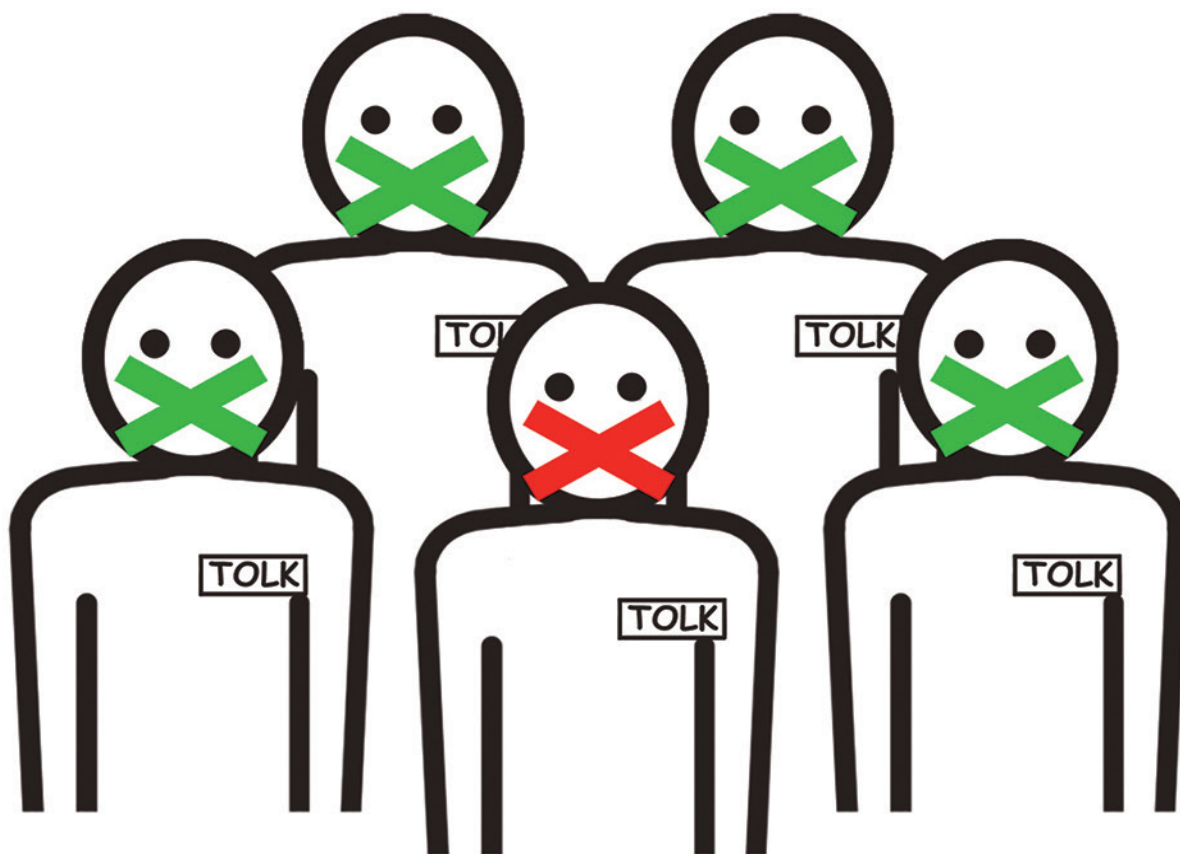
30

år fyllde Nyhetstecken i september. Det första nyhetsprogrammet på teckenspråk sändes lördagen den 26 september 1987. Därefter visades Nyhetstecken varje lördag. 1993 började nyheter på teckenspråk presenteras varje vardag. På svt.se/nyhetstecken kan du se olika milstolpar och gamla klipp ur Nyhetstecken.

DÖVHETEN

© VIKTOR JÄDERLUND

Alla tolkar har tystnadsplikt – frågan är när och om tolkar har rätt till kollegial tystnadsplikt (kollegor emellan).

Efter incidenten där tolkar blev anmälda för otillåten inspelning:

Vad betyder tystnadsplikt för tolkar?

Två teckenspråkstolkar blev anmälda för olovlig inspelning och för att ha brutit mot tystnadsplikten. Anmälan fick Kammarkollegiet och Tolkcentralen i Stockholm att utfärda en varning. DT reder ut händelsen och vad tystnadsplikt egentligen innebär för tolkar.

Tio tolkar fick i uppdrag att spela in några minuter av sina taltolkningar ute på fältet tidigare i år. Tanken var att de skulle lyssna två och två på varandras inspelade material under sin fortbildningsdag. Här skulle de framförallt analysera hur rösten lät när de taltolkade. Hade de exempelvis onödiga upprepningar? Två av tolkarna var ansvariga för övningen.

En i tolkgruppen tyckte att det lät spännande och skulle titta om hen kunde hitta något passande tolkuppsdrag där hen kunde fråga om lov att spela in på. De övningsansvariga svarade att man inte alltid måste fråga tolkanvändare om tillstånd och att det inspelade materialet skulle gås igenom i en personalgrupp med tystnadsplikt och sedan kastas. Då reagerade tolken. Hen nämnde att som tolk måste man alltid fråga tolkanvändare om medgivande först. En tolks roll är att förmedla och låna ut sin röst, inte att delta i samtalet.

Tolken upplevde att hen var ensam som sade ifrån och att övningen inte stoppades tillräckligt snabbt. Några arbetskamrater

uttryckte dock tveksamhet till övningen. En tid senare sade hen av olika skäl upp sig. Kort därefter anmälde hen de två övningsansvariga till Kammarkollegiet, en myndighet som ansvarar för auktorisation av tolkar och översättare och tillsyn av auktoriserade tolkar och översättare.

Den ena övningsansvariga var auktoriserad teckenspråkstolk och den andra ansökte om auktorisation. Anmälaren menade att de bröt mot olika regler, lagar och etiska riktlinjer om tystnadsplikt, datainsamling och integritetsskänkliga uppgifter.

Tolkarna arbetar på Tolkforall i Stockholm. Företagets vd, Kattis Linné, uppger för DT att hela händelsen var djupt olycklig och allvarlig. Att spela in utan tillstånd var inget företagsledningens uppmuntrade. Övningen var nämligen initierad av de två övningsansvariga själva.

– Nu har vi infört nya rutiner. Det är att alla planerade fortbildningsinsatser måste förankras hos ledningen först. Vi litar givetvis på våra tolkar. Det handlar om att vi vill ha bättre kontroll och kommunikation, säger hon.

Hela händelsen utspelades under några dagar. Sedan avbröts övningen och tolkarna var tillsagda av ledningen att om de hade spelat in under något tolkuppsdrag så måste alla ljudupptagningar raderas på en gång. Den ena tolken, som var auktoriserad, hade dock hunnit spela in under ett fackligt möte. Hen hade fått ett

generellt tillstånd från tolkanvändare men inte just för det tillfället. Den andra, som ansökte om auktorisation, valde att göra ett rollspel istället för ett tolkuppdrag.

I september meddelade Kammarkollegiet sitt beslut. Den ena tolken fick en varning men kunde behålla sin auktorisation då hen inte hade spridit materialet vidare utan kastat det. Den andra tolken kunde fullfölja sin ansökan och blev därmed auktoriserad. Hen fick dock en erinran.

Tolkcentralen i Stockholms läns landsting har avtal med privata tolkbolag. Ett av dem är Tolkforall. Efter Kammarkollegiets utredning utfärdade Tolkcentralen en skriftlig varning till Tolkforall. De menade att bolaget brutit mot avtalet i vilket det bl.a. står att ett antal etiska riktlinjer och värdegrunder ska följas.

Stefan Coster, vice ordförande för Sveriges Teckenspråkstolkars förening (STTF), säger att inspelning som sker i hemlighet och utan tillstånd är oacceptabelt. I grunden är fortbildning alltid positivt, men att det enligt honom gäller att hitta rätt form för det och göra det på ett förtroendegivande sätt.

– Hela vårt arbete handlar om förtroende. Om vi inte har förtroende kan vi inte utföra vårt uppdrag, säger han.

De två tolkar som blev anmälda förklarade för Kammarkollegiet att tanken var att det inspelade materialet skulle gås igenom i en personalgrupp med tystnadsplikt. Frågan här är om tolkar har rätt till kollegial tystnadsplikt, det vill säga tolkar som arbetar på samma arbetsplats har rätt att informera varandra om sina tolkuppdrag och -användare.

DT tar därför kontakt med Elisabet Tiselius, studierektor vid Tolk- och översättarinstitutet på Stockholms universitet, för att reda ut begreppet tystnadsplikt. Hon förklarar att någon gemensam lag eller dokument som reglerar tolkars tystnadsplikt inte finns i Sverige. Däremot finns ett antal lagtexter som gör att tolkar i praktiken alltid har tystnadsplikt om de har uppdrag åt en myndighet eller någon institution som kan anses vara myndighetslik. Vidare finns en lag om tystnadsplikt för auktoriserade tolkar och översättare. Men Elisabet Tiselius vet att så gott som alla tolkförmedlingar kräver att deras tolkar skriver på ett avtal om tystnadsplikt.

Att en tolk har tystnadsplikt innebär att hen inte får berätta för andra om vad hen i tjänsten har fått reda på om tolkanvändares förhållanden. Det kan t.ex. handla om företagshemligheter eller integritetskänsliga uppgifter. Eventuella anteckningar måste kastas direkt efter utfört uppdrag eller återlämnas till tolkanvändaren. En tolks tystnadsplikt gäller dock inte om hen måste vittna i domstol. Tolken är också skyldig att polisanmäla allvarigare brott som förbereds eller pågår, t.ex. mord och spionage.

Elisabet Tiselius säger att tolkar kan berätta om sina uppdrag i allmänhet, men inte om enskilda fall. Hon tar ett exempel:

Hon kan berätta för sin kollega att hon just har haft ett tufft uppdrag och är väldigt ledsen. En tolkanvändare har nämligen fått ett tråkigt besked av sin läkare.

– Däremot får jag aldrig säga till min kollega att jag tolkade åt Anders i dag och han fick besked om lymfkörtelcancer och nu vet

jag inte vad jag ska ta mig till, förklarar hon.

Om två tolkar jobbar tillsammans kan de ha en gemensam förberedelse inför tolkuppdraget och sedan diskutera och utvärdera när uppdraget är över. Känsliga uppgifter som framkommit under uppdraget måste i så fall stanna hos dem. Här gäller alltså kollegial tystnadsplikt men endast mellan dem.

DT frågar Elisabet Tiselius hur mycket tolkar kan informera varandra om de turas om att tolka på samma plats och åt samma användare, så de kan komma väl förberedda när det är deras tur. Det kan exempelvis vara en arbetsplats där specialtecken och facktermer är återkommande och där tolkanvändare uppskattar om deras tolkar vet vilka de är och vad de har för persontecken. Hon svarar att det generellt går bra så länge det inte gäller känslig information.

Nu till frågan om inspelning. Elisabet Tiselius säger att det självklart är positivt att tolkar vill kvalitetsutvärdera sitt arbete men att tillstånd är a och o. Tolkanvändare måste alltid ge tillstånd när det gäller privata samtal. Men om en tolk t.ex. vill spela in sin tolkning för internt bruk på en öppen föreläsning vid ett universitet behöver hen formellt inget tillstånd. Tolken i fråga bör dock informera föreläsaren, enligt Elisabet Tiselius. Om en föreläsare säger nej så bör tolken låta bli att spela in. Detta även om föreläsaren egentligen inte har rätt att neka.

Elisabet Tiselius säger att en positiv sak med den här tråkiga historien är att den tydligt pekar på vikten av att jobba med etikfrågor. Kattis Linné, vd för Tolkforall, och Stefan Coster, vice ordförande för STTF, är inne på samma spår när DT pratar med dem. Den sistnämnda berättar att STTF kommer att diskutera om deras yrkesetiska riktlinjer för teckenspråkstolkar räcker eller behöver uppdateras, med tanke på att dagens tolkar jobbar i en mängd olika sektorer och för både privata och offentliga kunder.

Den springande punkten är hur långt tolkar kan gå för att höja kvaliteten på tolkningen utan att bryta mot tystnadsplikten.

– Frågan handlar om när det blir konflikter mellan kravet på tystnadsplikt och kvalitetsmål. Detta kan naturligtvis uppstå eftersom olika människor kan ha helt olika förväntningar på tolkar och det har man. Men ledorden måste då vara dialog och transparens. Både hörande och döv tolkanvändare ska vara medveten om och känna sig trygg med den informationsöverföring som sker mellan tolkar och naturligtvis ska inget spridas om inte användarna önskar det, säger Elisabet Tiselius.

TEXT: NICLAS MARTINSSON ILLUSTRATION: MIKAEL ÖHLUND

SE WEBB-TV PÅ DOVASTIDNING.SE

Dövas dag i Jönköping lockade cirka 400 besökare.

Lisa Jonsson, teckenspråks- och dövblindtolk från Örebro, fick Monica Hermanssons stipendium.

Desirée Stensdotters senaste **boktips på teckenspråk**, för mysiga lässtunder i höstmörkret.

Dövas Nordiska råd (DNR) firar 110-årsjubileum i samband med Vikingaträffen på Dövas hus i Stockholm.

5 frågor till: Mimount Tebibel

Stockholms Dövas Förenings treåriga projekt, Tredubbelt utsatt, är nu över. Projektet är för döva kvinnor med utländsk bakgrund. Hur har du trivts i rollen som projektledare?

– Jättebra. Det har varit lärorikt under resan och vi har lyckats få till ett bra samarbete med olika parter. Vi har fått träffa en rad kvinnor med olika kulturella bakgrunder. Innan jag började förstod jag inte riktigt hur tufft målgruppen hade det. Vi visste förstås att de var tredubbelt utsatta för att de var döva, kvinnor och hade utländsk bakgrund när vi ansökte om projektmedel. Men att se det med egna ögon var något helt annat. Många kvinnor hade faktiskt det kämpigt.

Vilka delar i projektet har överraskat dig mest?

– Fler kvinnor än väntat var isolerade hemma. De hade aldrig gått i skolan och inte börjat studera Svenska för invandrare (SFI). Det var egentligen inte förvånande men ändå omskakande. Vi hade lyckats få ungefär tio kvinnor att komma ut i samhället, vilket var glädjande.

Sedan träffade vi också minderåriga tjejer Stockholm. Vi rekommenderade deras föräldrar att de skulle låta sina döttrar gå riksgymnasiet i Örebro där de kunde umgås med jämgamla kamrater och studera i en teckenspråksmiljö. De gick med på det. Dessa tjejer trivs nu bra i Örebro. Det är vi glada över.

Vad har projektet betytt för målgruppen?

– Trygghet, stöd, gemenskap och socialt umgänge. Och även ökad kunskap om vart döva kvinnor med utländsk bakgrund

kan vända sig när de behöver råd och stöd. De kvinnor som varit involverade i vårt projekt har blivit mer självständiga och knutit nya vänskapsband med andra kvinnor.

Vad hoppas du att projektet leder till?

– Vi hoppas att kommunen Stockholms stad startar ett medborgarkontor med teckenspråkskunniga vägledare dit döva kan vända sig om de vill ha hjälp med något. Medborgarkontoret kan fungera som länk mellan invånare och olika instanser, t.ex. skola. Det är särskilt viktigt för vår målgrupp. Det är bättre att de går dit och får hjälp av vägledare än av anhöriga. Stockholms stad har visat intresse. I dagsläget vet vi inte hur långt de har kommit.

Du sitter som ledamot i SDR:s styrelse. Vilka lärdomar kan förbundet och dess lokalföreningar dra av projektet Tredubbelt utsatt?

– Det är att det inte bara är i Stockholm som döva kvinnor med utländsk bakgrund stöter på problem utan också i hela Sverige. Jag hoppas att jag med min bakgrund kan bidra med att ge råd och tips om hur förbundet och dess föreningar kan jobba med och för personer med utländsk bakgrund, inte bara kvinnor utan också män. Jag vet att landets dövföreningar har olika förutsättningar.

Vad jag vill säga är att bra bemötande är otroligt viktigt. Vi ska få döva med utländsk bakgrund att känna sig välkomna och inkluderade. Att våga komma fram och leende säga hej kan göra stor skillnad för dem. Till exempel kan en dövförening bjuda på fika och lyssna på vad de behöver hjälp med.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

Strängnäs-paret anmälde sjukhus för fel vård

● Skådespelaren Vineta Lyxell, bosatt i Strängnäs, fick ont i ryggen i somras. På vårdcentralen skrev en läkare ut värktabletter. En tid senare blev hon så dålig att hennes make, Tom Rosén, tog henne till akuten vid Mälarsjukhuset i Eskilstuna. Där fick hon nya värktabletter utskrivna, skriver Strängnäs Tidning. Men det hjälpte inte. De fick åka tillbaka till sjukhuset. Tom Rosén bad dem att beställa tolk, men de vägrade. Vineta Lyxell blev inte heller inlagd. Samma kväll när hon kom hem tuppade hon av. Maken ringde 112 och en ambulans kom. En tolk väntade på paret vid sjukhuset. Vineta Lyxell fick stanna på sjukhuset i tolv dygn och blev behandlad för urinvägsinfektion.

Paret har anmält Mälardalens sjukhus och vårdcentralen i Strängnäs till Inspektionen för vård och omsorg och Patientnämnden för vägran att beställa tolk och för felaktig medicinering. Morfindosen var alltför stark, berättar Tom Rosén för DT. "Tips till alla, särskilt äldre, är att alltid fråga läkaren vad det är för medicin och vilka biverkningar det kan ge. Det är viktigt att ha tolk för att kunna ha bra kommunikation med läkaren, annars finns det risk för missförstånd", säger han till DT.

LSS Omtanke AB

Prima LSS Omtanke AB är ett minde vård företag som driver Södermalms grupp- och servicebostäder. Vår ambition är att erbjuda en verksamhet av högsta kvalitet där brukarnas behov och önskemål alltid står i fokus. Just nu har vi två lediga tjänster på våra enheter.

90% vårdare, Tjärhovs servicebostad

42% vårdare nattjänst, Knallens gruppbo

Vi söker dig som har en grundläggande utbildning inom vård och omsorg, barn och fritid, pedagogiskt eller socialt arbete, lägst gymnasienivå. Goda kunskaper i teckenspråk och skriven svenska. Erfarenhet av arbete inom liknande verksamhet.

Skicka din ansökan till verksamhetschef Lisette Samuelsson, lisette.samuelsson@prima-lss.se, senast den 17 november.

För mer information, se annons på www.amv.se

DÖVFILM FESTIVAL

Den **24-25 november 2017** slår

Dövfilmfestival upp portarna för **18:e gången**. Vi visar filmer från hela världen med **döva, teckenspråk** och **dövkultur** som tema. Kom och mys med oss i **höstrusket** och hitta din egen favorit.

Mer information och program hittar du på **www.dovfilmfestival.se**

WWW.DOVFILMFESTIVAL.SE

– Vi ser Teckenspråkets röst som en tankesmedja

Föreningen Teckenspråkets röst har synts en del i sociala medier det senaste året – då framförallt i frågor som rör döva elevers skolgång. Vad vill föreningen? DT har fått en pratstund med dess språkrör, Isabel Engwall och Rebecca Jonsson.

Förra hösten 2016 hade Teckenspråkets rösts öppna brev till Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) över 700 digitala namnunderskrifter. De menade att det var alltför stort fokus på ljudmiljön och att teckenspråksmiljön hade fått stå tillbaka i specialskolorna för döva och hörselskadade.

Isabel Engwall och Rebecca Jonsson fick ha möte med myndighetens generaldirektör, Greger Bååth, och processägare, Christer Fleur.

– De sa att de inte brukade ha möte med privatpersoner på den nivån. Men eftersom brevet hade fått så många underskrifter tyckte de att det var angeläget att träffa oss, säger Isabel Engwall och fortsätter:

– Vi hade också möte med barnombudsmannen Fredrik Malmberg (han är nu generaldirektör för SPSM reds anm). Han rådde oss att om vi ville ta mer plats i samhället skulle vi representera en organisation för att ha större möjlighet till inflytande.

Isabel Engwall och Rebecca Jonsson bestämde sig därför för att i april i år bilda en förening vid namn Teckenspråkets röst. Nu har de lite under 70 medlemmar som bor utspridda i Sverige. Föreningens syfte är att upplysa samhället om dövas situation ur ett sociologiskt, språkligt och kulturellt perspektiv på lokal, regional och riksnivå.

– Vi har fått några kommentarer om att vi bildade Teckenspråkets röst för att vi var missnöjda med SDR och SDUF. Nej, det stämmer inte – SDR och SDUF gör ett viktigt arbete. Det handlar snarare om att vi gör det här för att vi tycker att Teckenspråkets röst behövs

och har en annan ideologi och vision, säger Rebecca Jonsson som studerar till lärare vid Högskolan Väst.

– Vi tror också på att ju fler organisationer vi är, desto starkare blir vi. Det blir alltså fler organisationer som sätter press på alla samhällssektorer, säger Isabel Engwall som till vardags är kreatör och föreläsare.

Teckenspråkets rösts slogan är ”Hörselteknologi är inte rätt väg”, myntad av forskaren Ernst Thoutenhoofd. Han är verksam vid Göteborgs universitet. Föreningen tror på en skola med teckenspråksprofil där alla anställda tecknar flytande. I skolan är det enbart teckenspråk och språk i skriftlig form som gäller. Någon hörselnorm ska inte få råda. Om en elev vill lära sig tal så får hen göra det utanför skolan. Inga lektioner på talad svenska ska få förekomma heller. De är som organisation ensamma om att tycka så. Språkrören beskriver Teckenspråkets röst som en tankesmedja där idéer och tankar förs fram om hur föreningen kan delta i och påverka den politiska debatten. Just nu är deras fokusområden framförallt skola och hörselvård. Ett exempel är att föreningen har skickat brev till 290 kommuner om modersmålsundervisning i teckenspråk och teckenspråk som nybörjarspråk. De kräver att svenskt teckenspråk ska likställas med nationella minoritetsspråk och att alla som behöver teckenspråk ska ha rätt till det.

Föreningen arbetar även för att minska användningen av ordet teckenspråkig.

– Vi är emot att använda ordet teckenspråkig istället för ordet döv. Döv tycks vara ett tabubelagt ord hos vissa när det inte borde vara det, för det är ett ord som innefattar så mycket: kultur, språk, identitet och historia. Tänk dig att hörande säger att de är talspråkiga. Nej, det gör de ju inte. Så varför ska vi döva säga teckenspråkiga om oss själva, säger Rebecca Jonsson.

De föredrar istället att säga att personer som behärskar teckenspråk är teckenspråkskunniga.

TEXT: NICLAS MARTINSSON FOTO: GABRIEL JIM NAL

Studenter vill kunna byta tolk

Att plugga på högskola är en investering både sett till pengar och tid. Därför vill studenter, som DT talat med, kunna byta tolk om samarbetet inte fungerar. De berättar att det inte alltid varit så lätt att be om en ny tolk. Ska det vara så? DT reder ut.

Desirée Kalm går första terminen på personal- och arbetslivsprogrammet vid Karlstads universitet. Under en föreläsning märkte hon direkt att det inte fungerade med en viss tolk.

– Jag fick anstränga mig för att förstå vad hen tecknade. Varje gång hens kollega övertog tolkningen blev jag lättad, säger Desirée som annars gillar sina övriga tolkar.

En samordnare önskade som ett led i företagets kvalitetsarbete veta varför hon inte ville ha tolken i fråga och tre andra tolkar. Desirée meddelade att hon inte ville ha de sistnämnda tolkarna redan innan hon började utbildningen. I mejlet skrev samordnaren att det var fyra duktiga tolkar och att hon inte ville ha dem måste bero på något annat.

– Jag blev upprörd när samordnaren skrev så till mig, säger hon som kände att hon inte stod i främsta rummet trots att bolaget skriver på sin hemsida att kunden står i centrum.

Hon fick ha möte med tolkbolaget. Enligt henne insisterade de på att hon skulle ge tolken en chans till och att det efteråt skulle utvärderas. Hon sa till sist okej. Sedan kom tolken i fråga inte längre till hennes lärosäte. Desirée uppskattar att tolkbolaget nu har blivit mer tillmötesgående.

Maria Frendberg, delägare och verksamhetsansvarig för Neriketolkarna, kommenterar Desirées fall.

– Våra tolkar är schemalagda flera veckor i förväg och följer ofta ett specifikt uppdrag eller en utbildning. Om vi flyttar en tolk från ett uppdrag till ett annat drabbar det andra tolkanvändare som då inte får den tolk de har önskat. Många beställare och tolkanvändare har specifika önskemål om tolkar och vår samordning försöker så långt det går att tillmötesgå dessa.

Nahid Mohammadi studerar till lärare vid Högskolan i Borås. Under de två första terminerna tyckte hon att samarbetet med tolkarna fungerade smärtfritt. Efter upphandlingen tog ett annat tolkbolag över och hon fick fyra nya tolkar. För henne var det jobbigt att vänja sig vid dem. Med tiden lärde hon sig att uppskatta tre av tolkarna. Hon upplevde att den fjärde var mindre bra.

Hon fick ha möte med högskolans samordnare för studenter med funktionsnedsättning och tolkbolaget.

– Samordnaren föreslog bl.a. att jag kunde försöka anpassa mig till tolken. Jag blev arg och sa att tolken ska anpassa sig till mig, inte tvärtom.

Tolkbolaget Tecken & Tolk erbjöd sig att skicka en annan tolk. Men Nahid vågar inte testa en ny tolk. Det känns som ett lotteri – kommer det en bättre eller sämre tolk?

– Jag tror att det bästa är att fortsätta stå ut med samma tolk. Det kanske blir bättre sedan. Huvudsaken för mig är att de tre andra tolkarna kommer oftare.

Tolkbolagets delägare Ulf Liljenbäck säger att ett gott samarbete mellan tolken och tolkanvändaren är avgörande för en lyckad tolkning. Det är att båda är lyhörda för varandras behov och önskemål. Bolagets erfarenhet är att det i vissa fall kan vara bra att fortsätta med samma tolk som under utbildningen justerar sin tolkning. Att byta till en annan tolk kan också vara en utväg om det inte efter en tid blir bättre.

Isabella Hagnell studerar till jurist vid Stockholms universitet. Hon är mycket nöjd med sina tolkar. Tidigare klagade hon på enstaka tolkar och bad om att inte ha dem igen. Universitetet ville ha en motivering.

– Det var svårt att få till ett byte eftersom de ansåg att min motivering inte var tillräcklig, säger hon.

Tord Rådahl, chef för sektionen för utbildningstolkning vid Stockholms universitet, säger sig förstå att det är besvärligt att behöva motivera noggrant, men att det är nödvändigt. Enligt honom kan det icke-fungerande samarbetet mellan tolken och studenten bero på olika faktorer. Det kan t.ex. handla om vilken språklig bakgrund studenten har eller tolkens kompetens.

Sektionen har som rutin att göra en utredning där de pratar med både studenten och den aktuella tolken om vad som fungerar mindre bra och där de tittar på själva tolksituationen.

– Det kan t.ex. vara så att en student vill ha ett svensknära teckenspråk för att kunna hänga med, säger Tord Rådahl.

Sektionen som använder sig av både egna anställda och externa tolkar har uppdrag inom Stockholms universitet och för andra lärosäten i huvudstadsområdet. Varje termin har de ungefär 40-50 tolkanvändare och uppemot 70 tolkar. Sektionen får ett-två klagomål per termin. Strävan är att varje student ska få rätt tolk, som inte bara har erforderlig kompetens utan som också gärna själv är intresserad av ämnet, därav den låga missnöjessiffran.

TEXT: NICLAS MARTINSSON

NAMN: Greger Bååt.

ÅLDER: 67 år.

FAMILJ: fru och tre vuxna barn.

BOR: Örebro.

GÖR HELST OM DAGARNA: jag försöker röra på mig, men tittar också mycket på idrott.

LÄSER HELST: svenska kriminaldeckare.

SER HELST PÅ TV: fotboll.

FAVORITTECKEN: fjäril.

Greger slår sig inte till ro

Greger Bååt kommer cyklandes till vårt möte på ett café i centrala Örebro. En timme har jag till godo, för sedan ska han vidare till nästa möte. Den som trodde Greger lever ett stillsamt pensionärsliv förstår ganska direkt att så är inte fallet. Idag sitter han i fyra olika styrelser och brinner för dövas och hörselskadades situation i samhället.

– Det svåra är att nu stå utanför, att inte ha samma påverkanskraft – speciellt nu när det händer så mycket med olika viktiga utredningar, säger Greger.

Men låt oss ta det från början. Greger föddes i Billingsfors i Dalsland, en by där fotbollen satt stor prägel på personerna, Greger är inget undantag. Idag är det ÖSK som ligger honom varmt om hjärtat. Sin karriär inledde Greger på Socialhögskolan i Örebro. När det var dags att ge sig ut på praktik så fanns det få platser kvar, en av dessa var på Birgittaskolan hos kuratorn så Greger gick dit ovetandes om det steg han tog i livet den dagen år 1973. För ingenting skulle bli sig likt, Greger som inte kunde ett endaste tecken mötte teckenspråket och blev god vän med Tord Lind, en döv ung man som då jobbade som boendechef på skolan och som tog med Greger in i teckenspråkets värld. Efter ett halvårs praktik fick Greger ett längre vikariat och blev kvar på skolan i fyra år.

Därefter gjorde Greger en sejour till Vänersborg och blev socialkonsulent för döva i Västsverige. Han arbetade även på pedagogiska hörselvården i Vänersborg innan han flyttade tillbaka till Örebro och jobbade som socialkonsulent på en förskola för döva och hörselskadade.

– På den tiden fanns det mycket att jobba med vad gäller dövas rättigheter, som var allt annat än bra, menar Greger. Greger skulle komma att vara med och påverka flera avgörande beslut för teckenspråkiga personers framtid. 1986 blev Greger huvudsekreterare till den omtalade hörselvårdsutredningen, en omfattande utredning där flera organisationer var inblandade. Än idag anser Greger att många delar i utredningen är aktuella och lyfter fram hemvägledningen som ett exempel, idag är den nästan obefintlig och flera föräldrar saknar den.

– Föräldrar ska bli erbjudna teckenspråksundervisning och informeras om att språk aldrig är farligt. Barnen ska kunna välja språk själva när de är stora, och det förutsätter att de får lära sig båda språken tidigt, säger Greger.

Han tycker att det är en oroande utveckling vi ser idag i och

med att attityden till specialskolan och teckenspråk är negativ hos vissa.

– Om vi säger att vårt barn går i en skola med specialinriktning mot idrott, möts vi av positiva attityder, men om vi säger att vårt barn går i en teckenspråkig specialskola är det genast andra attityder. Vi måste ändra attityd till begreppet ”specialskola”, fortsätter Greger, och det märks att det här är något han brinner för.

– Idag är det en negativ klang vad gäller valet till specialskolan, då kraven för att få gå på specialskolan säger i princip att de elever som på grund av sin hörsel inte klarar att gå i grundskolan har rätt att söka till specialskolan. Varför inte vända på det och säga att de elever och föräldrar som vill att sina barn ska gå i en tvåspråkig skola har rätt att söka till specialskolan, och därmed ge valet av skola en positiv klang? Detta har också Greger påpekat för utbildningsdepartementet vid flera tillfällen när han var generaldirektör.

Kontaktnätverket som Greger förvärvade i och med hörselvårdsutredningen ledde till att han fick jobb som handikappsamordnare för Mellersta regionen vid Länsskolnämnden i Örebro. Ett jobb som innebar att Greger var chef för flera konsulenter i sex län som stöttade elever i skolan med funktionsnedsättningar.

Vid den här tiden på 90-talet hade Greger gjort sig ett namn inom dövskolvärlden. När Birgittaskolan annonserade ut rektorstjänsten var det många som ville att Greger skulle söka den. Med folkets stöd i ryggen sökte Greger rektorstjänsten och gick igenom en process som han aldrig kunnat ana skulle bli så lång och jobbig.

Alla specialskolor var sina egna vid den här tiden och hade en egen skolstyrelse. Birgittaskolans styrelse valde ut Greger som ny rektor och hade stöd från både föräldraföreningen och elevgruppen. På den tiden hade Skolöverstyrelsen det yttersta beslutet och de sa nej till Greger eftersom han inte hade en pedagogisk utbildning. Stödet var massivt, demonstrationer utfördes till Gregers ära och Greger lämnade in en överklagan.

– Det kändes konstigt att inte få jobbet samtidigt som det kändes stort att få allt stöd. Det kommande året blev ett jobbigt år av väntan och min nervositet växte allt mer eftersom förväntningarna på mig steg med tiden, säger Greger och skakar på huvudet.

I samma veva var Göran Persson Sveriges skolminister och

ändrade i lagen så att rektorer i Sverige behövde ha en ”pedagogisk insikt” och inte som tidigare då kravet var att ha en pedagogisk utbildning. I och med det beslutet kunde Gregers överklagan gå igenom och han blev rektor på Birgittaskolan år 1991.

– Jag tror jag var den första rektorn i Sverige utan pedagogisk utbildning, säger Greger med viss stolthet. Något som senare blev ganska så vanligt.

En spännande tid följde och Greger kunde vittna om attitydförändringar till teckenspråket i skolan under sin första rektorstid. Beslutet som togs 1981 om att teckenspråket skulle vara utbildningsspråk började få synliga effekter i skolan vid det här laget, och synen på teckenspråket blev allt mer positiv. Något som Greger gillade och förespråkade under sitt åttaåriga arbete som rektor.

Karriären skulle fortsätta, Greger fick ett regeringsuppdrag att utreda det som skulle komma att bli SPM, Specialskolemyndigheten. Varpå han blev generaldirektör för den nya myndigheten som innefattade att alla sex specialskolor blev en myndighet och fick en gemensam styrelse. Som generaldirektör blev Gregers huvudsakliga uppgift att se till att skolorna kom överens som en enhet och arbetade gemensamt för att utveckla verksamheten. Det fanns ett motförslag att specialskolorna skulle bli kommunala och det tror Greger skulle ha blivit specialskolornas död.

– Jag tror bildandet av myndigheten har räddat dagens specialskolor. Titta bara på våra grannländer, som inte har myndigheter för sina specialskolor, de har idag i princip inga specialskolor kvar för elever som är döva eller hörselskadade. Här i Sverige har vi haft förmånen att kunna jobba tillsammans som en enhet och det tror jag är grunden till att till och med de små specialskolorna finns kvar idag, säger Greger med en allvarlig ton.

En annan utredning Greger var ansvarig för var den första offentliga tolkutredningen En samlad tolktjänst, SOU 2011:83. Och vi konstaterar att i princip inget har hänt sedan dess. Dess resultat tycker Greger fortfarande idag är aktuellt och det är med viss besvikelse han inser att flera av slutförslagen i utredningen aldrig antogs av regeringen.

– Om utredningen hade antagits, skulle tolksituationen i arbetslivet idag sett helt annorlunda ut, som det ser ut idag diskrimineras tolkanvändarna, säger Greger och lägger till att teckenspråkets ställning i och med detta faktiskt har blivit sämre!

SPM kom att bli SPSM, Specialpedagogiska skolmyndigheten, och Greger värnar än idag om statens fortsatta ansvar för specialskolorna. Just nu diskuteras det om Skolkommissionens slutbetänkande Samling för skolan – nationell strategi för kunskap och likvärdighet, SOU 2017:35. Greger har läst SDR:s remissvar och tycker det är väldigt bra, han håller med om att det saknas ett hörsel- och dövperspektiv i betänkandet och att det är av yttersta vikt att staten behåller ansvaret för specialskolorna just av den anledningen att specialskolornas framtid ska kunna säkras.

Jag ställer honom frågan om det inte är svårt att nu stå utanför och inte ha samma påverkansmöjligheter som förut, och möts av en nästan sorgsen blick. Tänk att ha så mycket glöd och inte få

använda dess fulla potential bara för att man nått en ålder som enligt svensk lag innebär en påtvingad pension. Men Greger avslöjar att han fortfarande blir kontaktad ibland och fungerar som sakkunnig rådgivare vid vissa möten där han medverkar.

– Jag var ju generaldirektör i nästan 18 år, så något har man väl lärt sig, konstaterar Greger.

Under en så lång period är det mer regel än undantag att man möts av en del bakslag. År 2011 kom dock ett stort bakslag, då Greger tilldelades SDUF:s handboja med anledning av den kritik som framkommit efter Skolinspektionens tillsyn av specialskolorna. Jag frågar Greger hur han kände när han fick handbojan.

– Det kändes i hjärtat, eftersom det var riktat till mig som person. Det var en konstig känsla då man jobbat tillsammans med förbunden så länge och plötsligt blev så negativt utpekad, säger Greger.

Det viktiga var nu att inte slingra sig förbi utan att ta tag i det och öppna upp för samtal samt se vilka hinder och möjligheter som fanns. När vi sett de hinder som fanns, fick vi fundera hur vi kunde förändra dem, berättar Greger och tillägger att han lärde sig mycket under den tid som följde. Så med facit i hand kan Greger se något positivt i att handbojan kom från ungdomarna och att diskussionen lyftes upp, men han känner fortfarande att samma diskussion lika väl kunde ha skett utan handbojan!

– Jag har alltid välkomnat samtal och diskussioner med intresseorganisationerna, säger Greger.

“Jag tror bildandet av myndigheten har räddat dagens specialskolor”

Vi går tillbaka till där Greger inledde sin karriär, till kuratorstjänsten på Birgittaskolan och jag undrar om han kan göra en jämförelse vad gäller kontakten med eleverna då och nu på slutet som generaldirektör. Greger berättar att sorgen över att hans teckenspråkskunskaper försämrades med åren, då han inte träffade lika många teckenspråksanvändare på arbetsplatsen som tidigare balanserades av den arbetsglädje han kände när han faktiskt kunde påverka de övergripande frågorna.

Däremot berättar han att han värdesatte elevernas inflytande och försökte att besöka alla skolor varje år, samt var med vid de rikstäckande elevrådsträffarna som anordnades.

– Man får inte glömma varför man jobbar med det här, att det är för eleverna och deras föräldrars skull som vi kämpar. Vad man än gör ska det vara till nytta för eleverna, betonar Greger innan han skyndsamt cyklar iväg till ett nytt möte.

TEXT&FOTO: MARIA NORBERG

Social samvaro.

Föreningshuset Fontänen.

5 av 7 styrelsemedlemmar: Anita Ödenhed, Bernt Hahn, Eva-Tua Ahl, Mazin Shakir och Anna Larsson.

DT besöker Linköpings Dövas Förening

Artikelserien Landet runt fortsätter. Den här gången besöker Dövas Tidning Sveriges sjunde största stad, Linköping. Där finns en liten dövförening som har aktiviteter så gott som varje vecka.

Bernt Hahn visar runt i det kulturminnesmärkta föreningshuset Fontänen, en före detta brandstation, när DT kommer på besök. Några historiska föremål finns kvar. Ett av dem är glidstången. Dövföreningen har sin lokal på tredje våningen. I dag, onsdag kväll, kommer drygt tio personer och fikar.

Bernt Hahn, som i många år engagerat sig i Linköpings Dövas Förening och varit anställd hos Östergötlands Dövas Länsförbund, säger att dövföreningen är välmående. Anledningen är de digra aktiviteter som anordnas veckovis, med uppehåll under sommaren och julen. På onsdagar är det kafésamkväm. Idrott och friskvård står på schemat varje söndag. Föreningens rätta namn är "Linköpings Dövas Förening – Dövidrott". Därmed får föreningen bidrag från två håll, kommunen och Riksidrottsförbundet.

– Vi ser det som en fördel att våra medlemmar får motion, säger Bernt Hahn, kassör.

Exempel på motionsformer är bangolf, boule och promenad.

Förutom kafésamkvämet och motionen anordnas också aktiviteter som bingo och fest några helger om året, t.ex. i samband med jul. Föreningen har drygt 30 medlemmar. Bernt Hahn vet precis hur gammal den genomsnittliga medlemmen är.

– 56! säger han leende.

Den äldsta är 92 år och fortfarande pigg. Den yngsta är Mazin Shakir, som är 25 och sitter som ledamot i styrelsen.

Mazin Shakir säger att han har funderat en del på hur dövföreningen kan nå yngre döva och hörselskadade. Ett sätt kan vara att skapa arenor där döva och hörselskadade möts och sportar. Som bekant har många döva och hörselskadade berättat att de hittat en teckenspråksgemenskap som de känner sig hemma

i tack vare idrotten.

– Jag tänker att vi får kontakta Svenska Dövidrottsförbundet (SDI), säger Mazin Shakir.

Föreningens ordförande, Anita Ödenhed, arbetar till vardags som teckenspråkslärare hos hörselvården i landstinget. Hon kan vittna om att många döva och hörselskadade går integrerat i Östergötland.

– Det är en av våra utmaningar; att hitta yngre medlemmar. Vi hoppas att vi tillsammans med Mazin hittar en bra lösning, säger hon.

Anna Larsson, ledamot, berättar om sin väg till medlemskapet i dövföreningen, som inte är genom idrott. Det är att hon besökte Teckencafé för sju år sedan, som är i Dövteamets regi. Där fick hon reda på att en dövförening fanns i staden.

– Utan Teckencafé hade jag nog aldrig blivit medlem här. Så det är tack vare Dövteamet, säger hon.

Bernt Hahn säger att dövföreningen är stolt över att ha lyckats med en av sina utmaningar. Det är att kommunen nyligen har börjat med att översätta delar av sin webbplats till teckenspråk.

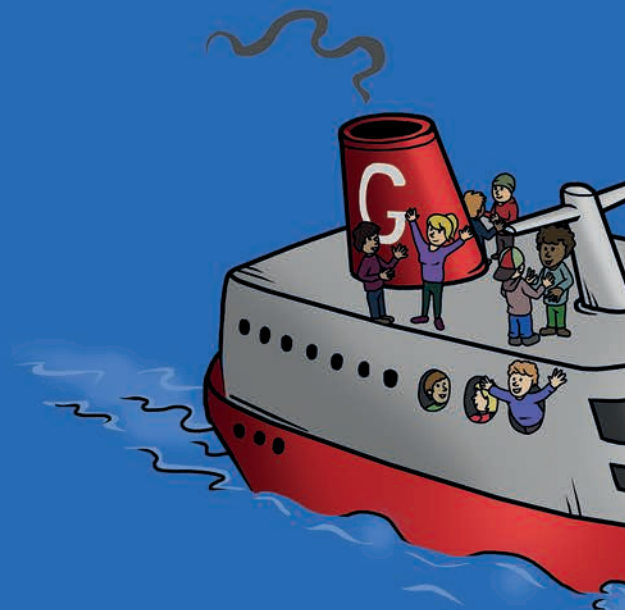
En av de utmaningar som kvarstår att Dövteamet, som drivs av Region Östergötland och Norrköpings kommun, ännu inte har en fulltalig personalstyrka efter att två teckenspråkskunniga personer slutat.

Styrelsen tecknar framtiden som ljus för dövföreningen då aktiviteterna väntas vara många i fortsättningen.

En av de medlemmar som uppskattar att dövföreningen finns, är Viveka Jonsson. Hon brukar besöka dövföreningen ungefär två gånger i månaden.

– Jag kommer hit för social samvaro, säger hon, som är ursprungligen från Skellefteå och nu bor i Linköping och jobbar som snickare.

TEXT & FOTO: NICLAS MARTINSSON

40 år sedan Dövas dag i Visby

En helg då döva erövrade Gotland

Dövas dag-helgen på Gotland i september 1977 blev närmast legendarisk. Drygt 300 döva samlades på det fartyg som SDR hyrde och som tog dem till Visby. Här berättar några personer som varit med på turen.

16 september 1977. M/s Achilleus, som normalt trafikerar Stockholm-Mariehamn för Ånedinlinjen, förvandlas till en dövbåt för en helg. Sveriges Dövas Riksförbund chartrar fartyget och runt 300 döva är ombord.

Båten lättar ankar från Skeppsholmen klockan 11 och färdas igenom Stockholms örika skärgård. När det öppna havet nalkas börjar det blåsa full storm. Fartyget gungar. Kaptenen beslutar sig för att lägga till i Sandhamn i väntan på att det lugnar ner sig.

– Stämningen ombord var på topp. Jag kommer ihåg hur vi döva skämtsamt pratade om att vi borde erövra Gotland, minns Pelle Kanbjer, som var programledare på båten.

Kultur står på programmet. Teckenkörer från Stockholm och Södertälje visas upp.

Döva fortsätter att dansa även efter att musiken slutat strömma. Några medlemmar ur besättningen tittar storögt på dem, berättar Birgitta Ozolins, en av deltagarna.

– Båtens motor vibrerade. Därför trodde döva att det var musik, säger hon.

Den scenen kommer Pelle Kanbjer också ihåg. En annan programpunkt han presenterar på båten är föreställningen "Hur det är att vara hörande i en dövvärld".

Lolo Danielsson är en av de sex som är med i teatergruppen.

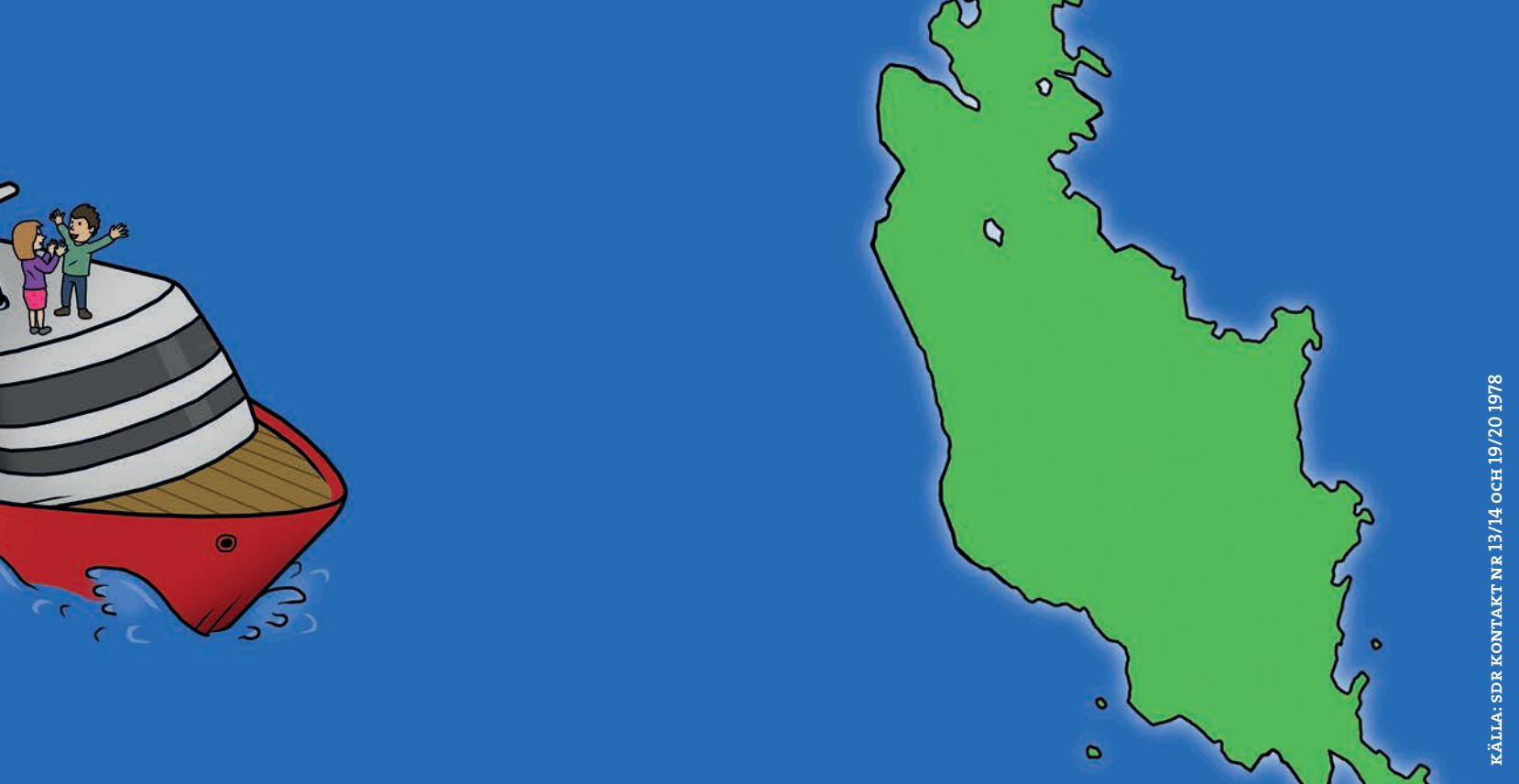
De fem andra är Christer Rönmark, Conny Larsson, Gertrud Ericsson, Hans Smedberg och Lars-Erik Lund.

Idén till pjäsen kom från en studiecirkel om dövmedvetande som hölls i Örebro i början av 1977.

– Vi var förbannade på samhällets dåliga attityd till döva och ville göra något åt det. Då startade vi en teatergrupp. Vi hade så roligt ihop – vi skrattade mycket när vi tillsammans skulle komma på vad pjäsen skulle handla om, berättar Lolo Danielsson.

Passagerarna bjuds på åtta sketcher där förhållandet döv-hörande vänds. Den första är att de döva föräldrarna skräckslaget upptäcker att deras nyfödda barn kan vara hörande. I nästa sketch tar de barnet till dövvården för kontroll. En konsult där konstaterar att barnet hör. Föräldrarna får rådet att endast teckna med barnet – tal är inte tillåtet. Barnet måste ha dövapparat på sig för att stänga ute allt ljud – annars frestas barnet att använda sin hörsel. En av de andra sketcherna är att läraren, som spelas av Lolo Danielsson, säger till de hörande eleverna att de inte får prata! De ska teckna! Och så vill de hörande i en annan sketch bilda ett förbund som heter Sveriges Hörandes Riksförbund. De demonstrerar och håller i skyltar som till exempel lyder "Mer ljud i tv" och "Fler taltolkar".

Succén är ett faktum – så stor att ett 80-tal föreställningar beställdes och visades i Sverige och Norden under perioden 1977–1982 efter premiärvisningen på båten. Pjäsen byter sedermera namn till det enklare och kortare "Omvända världen". Den är på teckenspråk och taltolkas av teckenspråkstolken Karin Rönmark samtliga gånger.

Omvända världen har även visats på tv av Utbildningsradion (UR). Programmet finns att se på Youtube (sök på omvända världen).

– Det fina är att Omvända världen visades för sista gången 1982, året efter riksdagens erkännande av det svenska teckenspråket, säger Lolo Danielsson.

Hon berättar att pjäsen även sattes upp på World Federation of the Deafs (WFD) kongress i Varna, Bulgarien, 1979.

– Alla skyltar var på engelska och vi tecknade internationellt. Vi kunde se att föreställningen gick hem hos publiken.

17 september. M/s Achilleus anländer äntligen till Visby efter en delvis stormig resa.

– Många var trötta på morgonen. Vi hade festat och pratat till sent på natten, säger Birgitta Ozolins.

Deltagarna bjuds på en guidad rundtur i staden. De kan efter turen shoppa om de vill.

På eftermiddagen är det debatt om dövmedvetande i kvarteret Borgen.

Hans Smedberg säger att SDR visserligen har ett handlingsprogram men att förbundet saknar en ideologi. Därför måste en ideologi, baserad på dövas egna värderingar, tas fram.

– Det är viktigt att döva får bestämma över sig själva. På alla platser där det är med någon döv ska döva vara med och bestämma. Men först måste vi bli medvetna om oss själva, om vad vi vill, säger Lars-Åke Wikström, berömd för att ha varit ordförande för SDR under perioden 1992-2009.

– Meningen är att vi ska bli medvetna om oss själva. Vi ska inte bara klaga på allt som är fel. Jag har några frågor. Vem är det som vet mest om teckenspråk, dövhet, om hur det är att vara döv? Jo, det är naturligtvis vi döva. Det är det vi måste tala om för hörande.

Vi måste hjälpa hörande, det är inte hörande som ska hjälpa oss, säger Anne-Marie Wikström, som är känd för att ha blivit Sveriges första döva rektor i modern tid. Hon ledde Västanviks folkhögskola i mer än 20 år.

Under diskussionen tas det också upp att det att vara tolk inte är att hjälpa döva, utan det är vilket yrke som helst.

På kvällen är det bankett i Visby. Den är fint ordnad av döva gotlänningar, minns Pelle Kanbjer.

– Men det gotländska lammköttet var inte så gott, säger han.

Middagen blir enligt honom tyvärr inte långvarig. Många döva vill hellre gå tillbaka till båten.

– Besättningen blev förvånad när de såg oss gå ombord tidigare än väntat. Så de fick öppna baren för oss. Personalen var trevlig. De lärde sig några enkla tecken, berättar Pelle Kanbjer.

Även här blir det en sen natt för många döva passagerare.

– Jag fick träffa många nya döva från hela Sverige under resan. Det var roligt och intressant att få veta mer om deras liv, säger Birgitta Ozolins.

18 september. På morgonen är det tidig gudstjänst för dem som vill. Mellan klockan 9 och 11.30 är det bussutflykt på ön.

Klockan 12.00 lämnar M/s Achilleus Visby och lägger till i Nynäshamn senare på dagen. Där väntar en rad bussar på trötta men glada döva passagerare.

– Det var ett helt fantastiskt Dövas dag-arrangemang! Så underbart, säger Pelle Kanbjer med eftertryck.

2018 ordnar Stockholms Dövas Förening ett flytande Dövas dag-arrangemang: på en stor finlandsfärja mellan huvudstaden och den finska metropolen, Helsingfors.

Upprepas succén från 1977 då?

Brinna utan att brinna upp

Att vara aktivist är ibland som att stänga pannan mot en oslipad trävägg med flisor. Ibland är det som Super Mario, så fort en klarat ett hinder kommer det omedelbart ett till, större och farligare. Ibland gör det att jag blir så oerhört trött! Jag kan känna mig som en farfar som går och går men inte kommer någon vart för att han fastnat med hängslena i gungstolen. I mina mörka stunder tänker jag "vad tjänar det till?? Det kommer alltid nya problem, och de rättigheter vi har vunnit finns det alltid personer som vill ta ifrån oss". Men problemet med att se en kamp, eller en aktivism, som en bana med en tydlig början och ett tydligt mål, är att det stämmer dåligt med verkligheten.

Aktivism är inte en punkt på en att-göra-lista som vi ska bocka av. Aktivism är en livsstil, något ständigt pågående. Det kommer förmodligen inte att komma en dag i framtiden då vi kan luta oss tillbaka och säga "japp, allt det vi kämpade för, det har vi fått!". Dels är det för att de saker vi kämpar för att uppnå förändras med tiden. En av dövrörelsens största segrar var när riksdagen erkände dövas rätt till teckenspråk som modersmål 1981. Men att nöja sig med det? Nej, självklart har dövrörelsen fortsatt att kämpa (och kämpade långt tidigare också!). Och dels är det för att det alltid finns personer som vill begränsa andras mänskliga rättigheter. Att acceptera det, gör det för mig lättare att vara aktivist.

Det gäller inte bara dövrörelsen, det gäller alla rörelser som kämpar för mänskliga rättigheter. Aborträttskampen är en sådan rörelse som alltid måste vara på sin vakt och aldrig ta den givna aborträtten för given. I riksdagen just nu ligger en motion om att sänka abortgränsen, vilket självklart skulle påverka kvinnors och gravida personers möjligheter att själva bestämma över sin egen kropp. Så det finns tyvärr alltid människor som vill inskränka andras mänskliga rättigheter, speciellt om

dessa andra är kvinnor, personer som rasifieras eller tillhör en minoritetsgrupp – som vi döva.

Så hur kan vi brinna utan att brinna upp? Jag tror att ett sätt är att minnas alla de som varit före oss. Ibland är det lätt att ta för givet det som är nu, och glömma att det vi har, det har vi tack vare många många andra som kämpade före oss. Det måste vi påminna oss själva och varandra om, för historielöshet är farligt.

Ett annat sätt är att komma ihåg att fira alla små segrar. Att fira en liten seger betyder inte att vi nöjer oss, det betyder att vi skapar en markering för just denna delseger, inpräntar den i vårt kollektiva minne och säger till varandra: hit har vi kommit, och vi kommer aldrig gå bakom den här linjen igen. Och dessutom! Att komma halvvägs är inte ett misslyckande. I vårt prestationsinriktade samhälle idag kan det tjäna som en vänlig påminnelse.

Slutligen, och kanske den punkt som jag själv har svårast med eftersom mitt tålamod får plats i en fingerborg: samhällsförändringar och attitydförändringar sker inte över en natt. När jag har som allra svårast för att komma ihåg detta, tänker jag på mina systrar och syskon i rösträttskampen. LKPR, Landsföreningen för kvinnans politiska rösträtt, grundades 1902. Men rösträtten, den vanns inte förrän 19 år senare, 1921.

MALIN KVITVAER,
VICE FÖRBUNDSORDFÖRANDE

PÅ GÅNG I SDR

3-5/11 SDR deltar på SDUF:s styrelsemöte
8-10/11 WFD:s mellankongress/konferens, Budapest
9-11/11 MR-dagarna, Jönköping
14/11 SAS-dagen
16/11 Konferens om mänskliga rättigheter/kulturarv

22/11 Lika Unikast styrelsemöte
2-3/12 Föreningsforum, Göteborg
12-13/12 Förbundsstyrelsens sammanträde
10-12/11 SDR deltar på SDUF:s årsstämma
11/11 Malmö Dövas Förening "Svenske" firar 110 år

Kontakta oss
Rissneleden 138, 6 tr.
174 57 Sundbyberg
Tel vx: 08-442 14 61

Box 300, 793 27 Leksand
Tel vx: 0247-140 65

sdr@sdr.org
www.sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Förbundsordförande
asa.henningsson@sdr.org
073-508 69 30 (sms)

Kommunikationsansvarig
jenny.ek@sdr.org
073-530 84 34 (sms)

Försäljning
shop@sdr.org
Tel vx: 0247-140 65

Bli medlem
medlem@sdr.org

FirstClass
fc@sdr.org

Stöd oss
SDR bg. 90 00 24-1

Sveriges Dövas Pensionärsförbund
info@sdpf.se

Västanviks folkhögskola
info@vastanviksfhs.se
www.vastanviksfhs.se

Kritik mot hörselvården

●SDR gjorde tillsammans med Sveriges Dövas Ungdomsförbund, Uppsala Läns Dövas Förening, Stockholms Dövas Förening och Stockholms Dövas Ungdomsråd ett uttalande med kraftig kritik mot hörselvården som sprider myter. Bakgrunden är ett uppmärksammat nyhetsinslag i SVT Nyheter Uppsala måndagen den 25 september om parets Lyngbrants upplevelse av hörselvården. Vår kritik riktades mot ett uttalande av Eva Karltorp, ansvarig läkare på CI-enheten på Karolinska sjukhuset i Huddinge som i ett skriftligt svar till SVT nyheter Uppsala menar att det bör "huvudsatsas" på talat språk. Uttalandet finns i sin helhet på sdr.org

Tolk i arbetslivet

●I regeringens budgetproposition för 2018 tillkännagavs en satsning på tolk i arbetslivet genom 15 miljoner kronor per år fram till 2020. Äntligen händer det något i tolkfrågan anser SDR och vi anser att det är en stor framgång efter ett förhållande som pågått i årtal. I ett möte med Socialdepartementet den 3 oktober framförde vi att satsningen är positiv men vi ställde också frågan hur pengarna ska användas. Statssekreteraren svarade att målet är att det ska bli bättre när det gäller tolk i arbetslivet.

Statsrådet Åsa Regnér har varit tydlig med att satsningen ska leda till förbättringar för döva, hörselskadade och personer med dövblindhet som använder tolk i arbetslivet. Under satsningen ska kunskap, erfarenhet och idéer samlas in och kanske det kan bli en permanent lösning efter dessa tre år. SDR kommer att bevaka och följa upp arbetet med bland annat fortsatta dialoger med Socialdepartementet. Vi återkommer fortlöpande med information om vad som händer.

Teckenspråksmiljön på specialskolor

●Vid SPSM:s nationella intresseråd den 4 oktober där Ola Lundström deltog var tvåspråkighet och teckenspråksmiljöer huvudfrågorna. SPSM har tillsatt en samordnare Lina Järpö som har till uppgift att implementera ett tvåspråkighetsarbete inom myndigheten och specialskolorna. Arbetet syftar till att en teckenspråkig miljö ska kunna garanteras på skolorna och att undervisningen ska bedrivas på svenskt teckenspråk och skriven svenska.

Under mötet tydliggjorde också myndigheten deras definition av tvåspråkighet vilket är svenskt teckenspråk och svenska samt att elever som önskar undervisning på svenskt tal ska erbjudas det. Ansvaret för implementeringen och det praktiska genomförandet av arbetet i specialskolorna ligger på respektive rektor. Arbetet påbörjas vid årsskiftet för uppföljningar varje år. SDR tycker att det är bra att SPSM nu tydliggör tvåspråkighetsbegreppet och att teckenspråksmiljön på specialskolorna ska garanteras. Vi kommer självklart att följa upp hur arbetet utvecklas.

Föreningsforum

●SDR arrangerar ett föreningsforum den 2-3 december i Göteborg med vårt gemensamma likabehandlingsarbete som huvudtema. Forumet är för alla lokalföreningar och ersätter de tidigare kansliträffarna. Vi kommer även att lyfta bl.a. strategier och verktyg för aktuella frågor, gemensam fortbildning, mångfaldsarbete och hur vår interna kommunikation kan stärkas. SDR:s föreningssupport kommer att finnas på plats.

Remisser om äldreomsorg och skolan

●SDR och Sveriges Dövas Pensionärsförbund (SDP) har gjort ett gemensamt remissvar på slutbetänkandet *Läs mig! Nationell kvalitetsplan för vård och omsorg för äldre* (SOU 2017:21). SDR har också lämnat synpunkter på slutbetänkandet av 2015 års skolkommission, som heter *Samling för skolan – nationell strategi för kunskap och likvärdighet* (SOU 2017:35). Båda remissvaren finns summerade på teckenspråk och i sin helhet på sdr.org.

Projekt för döva utesluter dövkompetens

●I juni beviljades Hushållningssällskapet Väst projektmedel för projektet "Kokbok på teckenspråk" från Arvsfonden. Projektet syftar till att skapa en kokbok på teckenspråk i form av en app för smartphones och läsplattor, men även för webben. SDR tackade ja till att vara samarbetspart i projektet. Förbundet har, under en tid, sökt dialog med projektet kring saker som behövde ses över, till exempel uttryck i medier om projektets målgrupp och upplägget för videoproduktionen. Men istället för att tillvara ta vår dövkompetens har vi fått besked från Hushållningssällskapet som driver projektet att SDR utesluts från projektsamarbetet.

- Det känns förstas tråkigt och vi kan omöjligen acceptera att andra tar sig rätten att ha tolkningsföreträdare i frågor som gäller oss döva, säger Åsa Henningsson, SDR:s förbundsordförande i den information som finns på sdr.org.

Viktigt om FirstClass!

●Enligt kongressbeslut i juni kommer databasen FirstClass att avvecklas och stängas ner den 31 december 2017. Viktig information till er som använder FirstClass finns på sidan 27 och på sdr.org

Kursen "Engagera dig"

Kursen blev tidigare en succé och nu har du chansen igen! Kursen är för dig som vill göra något för dövrörelsen. Kursen genomförs i form av två helkurser; 26-28 januari och 23-25 mars 2018 på Västanviks folkhögskola i Leksand. Kursen arrangeras i samarbete mellan SDR, SDUF, SDI och Västanviks folkhögskola. Information och anmälan: www.sdr.org/engageradig

European Deaf Youth Capital 2017 = en stor succé!

Det hela började när en av SDUF:s anslutna ungdomsklubbar, Stockholms Dövas Ungdomsråd (SDUR), fick äran under European Union for Deaf Youths (EUDY) generalförsamling i Leksand ifjol att ordna en europeisk huvudstad för döva ungdomar (European Deaf Youth Capital, EDYC).

Sverige stod som värdland för det allra första EDYC-arrangemanget, vilket var historiskt. Tiden var passande då SDUR själv fyller 80 år i år. När jag gick med i arbetsgruppen hade jag givetvis stora visioner, ambitioner och förväntningar att locka ungdomar från hela Europa hit till min kära hemstad Stockholm. Jag skickade in en ansökan till Erasmus+ via Myndigheten för Ungdoms- och Civilsamhällesfrågor om att starta ett europeiskt utbytesprojekt med motiveringen att kulturutbudet på teckenspråk för oss döva och hörselskadade i alla åldrar är kraftigt begränsat och flera platser i Europa har behov av lokala ungdomsklubbar för att kunna ordna olika kulturella aktiviteter och avlasta de nationella ungdomsförbunden. I ansökan var ett antal länder med. Erasmus+ trodde till vår stora glädje på vårt projekt och beviljade anslag. Efter det blev det en lång och intensiv period av möten, förberedelser och mejlutskick.

Deltagare från 14 europeiska länder anlände till Stockholm den 3 oktober med gott om tid för att förbereda sig till en europeisk talangshow på fredagen 6 oktober genom workshop, scengenomgång, ljus/ljudteknik och repetitioner i vårt kära andra hem, fritidsgården DUKiS.

European Talent Show gick av stapeln med hela 31 (!) olika shower med olika typer av föreställningar på teatern Intiman vid Odenplan med tre jurymedlemmar som bedömde och gav beröm. Publiken var fantastisk! Vinnaren blev en man från Ryssland.

SVT fanns även på plats för att sända live och det blir också ett extraprogram om tävlingen som ska sändas senare under hösten. UR och Døvefilm från Danmark kom också och gjorde inslag om EDYC.

Dagen därpå hade vi utställning, European Deaf Youth Expo, i Liljeholmshallen och sen på kvällen avslutades EDYC med EUDY:s 30-års gala.

Dövkulturen är något som vi ska vara stolta över, föra vidare och bevara för kommande generationer, fira det på olika plattformar och bära med oss livet ut. Artister från talangshowen blev belåtna när deras färdigheter och kompetenser lyftes fram inför hela Europa och deras självförtroende stärktes. Till vardags upplever de många gånger utanförskap och blir inte erkända eller sedda i sina hemländer. Varje döv individ är unik med sina talangfulla förmågor som samhället ofta missar. Eftersom vi är en minoritet i ett majoritetssamhälle med teckenspråk som utgångspunkt glöms därför dövkompetens ofta bort. Under EDYC lyckades vi visa att det är tvärtom! Alla ska räknas med oavsett grupptillhörighet och bakgrund.

Nu är jag helt slut men otroligt stolt över att ha varit en del i SDUR:s arbetsgrupp och att vi tillsammans gjort en stor insats för EDYC!

LAITH FATHULLA,
FÖRBUNDSORDFÖRANDE

VAD HÄNDER I SDUF?

20-22/10 DNUR, Stockholm
29/10-2/11 – Dövstudier Junior, Västansviks folkhögskola
3-4/11 – SDUF:s styrelsemöte, Stockholm
10/11 – Deadline för anmälan till Drama Camp "Sound becomes Visual"
10/11 – Riksgymnasiets 50-årsjubileum, Örebro

10-12/11 – Förbundsstämma, Örebro – bokförsäljning på plats!
17/11 – deadline för anmälan till Engagera Dig!-kursen 2018
17/11 – deadline för ansökan till Lägergruppen
2/12 – SDUR:s 80-årsjubileum, Stockholm
6/12 – deadline för anmälan till BOUIT:s volontärutbildningshelg

Kontakta oss
Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Rissneleden 138, 6 tr
174 57 Sundbyberg

kansli@sduf.se
www.sduf.se
Skype: tidsbokning via e-post

Förbundsordförande
Laith Foad Fathulla
laith@sduf.se

Twitter: @_sduf
Facebook: SDUF - Sveriges Dövas Ungdomsförbund
Instagram: sduf1966

Stöd oss
SDUF bg. 5759-5647
Swish: 123 218 1477

Bli medlem
medlem@sdr.org

Vad händer i projektet BOUJT just nu?

● SDUF:s projekt Barn- och Ungdomsjour på Teckenspråk, BOUJT, har nu rekryterat två projektmedarbetare. Olivia Renner Balkstam är webbansvarig, henne kan ni vända er till om ni har frågor om webb och sociala medier. Jiin Najar är volontärsvarig, hon svarar på era frågor som berör volontärer. Just nu planeras en spännande bemötandebildningshelg under februari månad för nyblivna volontärer. Projektet söker personer som vill engagera sig ideellt och göra en förändring för döva och hörselskadade barn och ungdomar. Är du bra på att lyssna och vill peppa och stärka unga? Sök isåfall till oss! Du ska vara minst 21 år gammal, döv eller hörselskadad och prata svenskt teckenspråk. Se vår annons som finns med i denna tidning, där finns det mer information!

Följ projektet på

Instagram: @barnungdomsjourpateckenspråk

Facebook: Barn- och Ungdomsjour på Teckenspråk

Projektledare Carolina Ekström

VI SKA MED föreläser om arbetsmarknaden

Vill du att vi kommer och **föreläser gratis** för dig och din klass eller arbetsplats? Vi utbildar bland annat i:

- enklare arbetsrätt
- diskriminering
- bemötande samt
- samhällets attityd mot döva och personer med hörselskada eller kombinerad syn- och hörselnedsättning.

Vill du veta mer eller boka en föreläsning/workshop, mejla info@viskamed.se. Besök www.viskamed.se för mer information.

Lägergruppen söker folk!

SDUF:s Lägergrupp söker nu folk! Vi söker dig som är mellan 15 och 35 år, fullt teckenspråkig och som tycker det är roligt att planera läger för döva och hörselskadade barn och ungdomar. Lägergruppen träffas ca 4 gånger om året och arvode ges för ditt arbete. Skicka en kort video eller text om ditt intresse till lager@sduf.se senast 17 november!

Barnläger.

Årets barnläger!

● Årets barnläger för 6-12 åringar var i Herrfallet utanför Arboga. Lägerplatsen var mysig och skogsrik med egen sjö. Vi bodde i gula stugor och var oftast ute hela dagarna och kvällarna. Vi hann bland annat med korvgrillning, att lära oss att baka egna tårtor, bada tills vi blev slutkörda och besöka Kolmården. Vi såg trötta lejon, björnar som lekte med varandra och en älgko som hade gips. En dag besökte vi Glass & Berså utanför Arboga som gjorde sjukt god glass. Det stället kan vi varmt rekommendera! Vi gjorde en utflykt till Leos Lekland i Eskilstuna för att busa loss och sedan ha glasspaus. Mumsfilibabba! Det blev också ett hederligt (om det var det?) vattenkrig vid stranden med SDUFs ordförande Laith Foad Fathulla, som var på besök. Nästan varje kväll när vi orkade så lyssnade vi till spännande sagor. Lägret avslutades med teater där föräldrar var publik! Stort tack till alla barn och all personal för ett toppenläger!

Föreståndaren Rebecca Jonsson

Engagera dig våren 2018!

● Engagera dig våren 2018! Förra gången blev en succé! Vi kör nu igen två helgkurser i Västansviks folkhögskola för dig som vill göra något för dövrörelsen. Du får nya kunskaper, verktyg och perspektiv om hur dövrörelsen har arbetat och vart den är på väg samt diskussioner och praktiska övningar som du får nytta av i ditt fortsatta arbete/engagemang!

Mer information om kursen och medlemsrabatten: sduf.se/engagera-dig-kurs/ Deadline för anmälan: **17 november!**

Teaterläger för dig mellan 16–30 år

● Ett spännande teaterläger där max 4 deltagare och 1 ledare per land blir av den 6–21 januari i Ål, Norge och 14–18 mars i Paris, Frankrike. Lägret är för deltagare och ledare från Europa. Under tiden får du lära dig vad teater är, teaterhistoria och identitet, träffa erfarna lärare som förklarar hur man står på scenen och olika uttryckssätt som Visual Vernacular och teckenspråkspoesi med mera. Publik kommer också. **Kostnad:** 300 euro per person, och då ingår ALLT! Boende, resor, mat och alla aktiviteter för både Ål och Paris! (Ledaren, som utses av oss, åker gratis.)

Anmälan: Du ska göra en kort video (max 2 min) om dig själv, varför du vill delta i detta läger samt du får visa upp din talang i videon. Mer detaljerad information finns på vår Facebook och hemsida. Välkommen med din anmälan till lager@sduf.se senast 10 november, både som deltagare eller som ledare!

Har du frågor om lägret? Kontakta arrangörerna Aino Hakala och Remi Roos på dramacamp2018@gmail.com

Minoriteters röster måste värnas

I medievärlden händer det mycket just nu. Tryckt media säljer inte som för tio år sedan. Inte heller är de traditionella tv-sändningarna lika självklara. De har fått konkurrens av allehanda Play-tjänster, Youtube och så vidare. Det är "online first" som gäller: livesändningar, rapporteringar i realtid och snabba analyser på webben. Mitt i detta står minoritetsjournalistiken still, marginaliserad och vingklippt.

Vill du se TV? Köp en TV! Föredrar du radio, köp en radio. Och tidningen kom med posten, eller så gick du ned till kiosken och köpte en kvällstidning. För inte så länge sedan var det tydligt uppdelat i mediekonsumentens värld. I dag har allt detta komprimerats ned i din hand: din mobil. Självklart har det förändrat mediebranschen och mycket annat i grunden. Själva konsumerandet av information och interagerandet till omvärlden är det som förändrats, kanske inte själva journalistiken i sig. Men det har fått branschen att tänka om och paketera om sitt paket till sin publik.

Redaktioner slimmas ofta hårt i dag. Intäkterna från tryckt media (print) viker nedåt nästan överallt: betalande prenumeranter och annonsörer stannar inte lika troget kvar. Många mediehus har den utmaningen på print-sidan. Intäkterna online är ofta inte lika stora – ännu. Det är en ekvation som är svår att lösa, menar ägarna, som i en del fall fortfarande gör vinst, men menar att det är ohållbart att behålla alla journalister. Samtidigt ska mediehusen producera mer än tidigare. Tidningar ska i dag, utöver traditionellt skrivna artiklar, till print och online, helst göra webb-tv, sända live, podda och så vidare. Färre journalister ska göra allt detta.

Det samma gäller på radion och TV. Innehållet ska visas, förklaras, paketeras om flera gånger till olika medieplattformar – allt från traditionella broadcast-kanaler till nya sociala mediekkanaler.

En journalist i dag förväntas kunna uttrycka sig verbalt, kunna skriva, fotografera och filma och redigera. Gott så. Men det finns anledning till viss oro. Specialiseringen i att ha ett bevakningsområde, få möjligheter till längre dyk i ett ämne, eller ärende... Mindre tidningar har ofta begränsade möjligheter att kunna göra detta. Vad händer med den lokala grävjournalistiken, som är viktig för att se om landet styrs rätt och att det går rätt till? Det är avgörande i en demokrati, att det granskas med jämna mellanrum.

Jag har själv sett det på nära håll. När jag började på Dövas Tidning 2005 var vi en redaktion på 4 och 1/2 journalisttjänst. Och resurserna var begränsade. Vi kunde inte få något presstöd. Det var mycket vi bara kunde drömma om att få göra. Men det var inget mot vad det är idag: DT är en enmansredaktion. Då hade tidningen ingen webb. Idag har DT både print och webb, med både

text och rörligt innehåll. Men att göra tvodd, få gräva länge i något och skapa olika paket... det stannar vid idéstadiet. Resurserna räcker inte. Vi får inte chansen att experimentera, bidra med våra idéer och perspektiv, som resten av branschen gör. För fakta är: färre journalister betyder färre perspektiv.

Senast vikarierade jag på SVT Nyhetstecken som reporter. Den tjänsten, som redaktionens enda reporter, försvann i sommar. Det är även ett faktum på sina håll hos våra nordiska motsvarigheter. Ett exempel är att danska Dövefilm (motsv. SVT Teckenspråk) hotas av nedläggning nästa år.

Teckenspråkiga journalister har alltid varit få. Men vi är ännu färre i dag. Möjligheterna till att kunna granska minoritetsgruppen i fråga är mycket starkt begränsade. Det är ett stort problem. Både för demokratin, och oss själva. Våra historier blir inte berättade.

En demokrati behöver journalistik med olika perspektiv. I det måste det ingå journalistik som produceras av de som tillhör minoritetsgrupper – det vill säga att innehållet är gjort av- och för minoriteter.

Rent krasst: det är ett bevakningsområde som i princip aldrig kan generera mycket pengar eller tävla i kategorin "flest klick". Men journalistik har ändå aldrig handlat om det.

Visst, journalister som tillhör majoritetsgruppen kan göra bra journalistik om minoriteter. Men det blir alltid ur ett annat perspektiv. Därför är journalister som själva kommer från en minoritet en oerhört viktig del i en demokrati. Det får inte försvinna. Journalistiken och hela samhället behöver våra perspektiv. Och vi behöver den bevakningen. Därför är public service en oerhört viktig aktör i breddandet av perspektiv. Inga andra större mediehus har sådana uttalade uppdrag som SVT har. Jag vet att SVT är stolt över sitt unika utbud. Dock borde de lyfta fram sitt minoritetsutbud mer än i dag, ta ansvar för utveckling och låta oss få experimentera och vara med från början. Men det finns ett problem. Det finns inga andra som gör det. Avsaknaden av konkurrens i minoritetsjournalistiken gör att vad än public service gör så går de i bränschen. Det finns inget att jämföra med. Branschen borde backa upp och låta minoritetsjournalistiken finnas på fler arenor än bara enstaka platser. Det skulle inte bara säkra journalistiken, utan även bredda perspektiven inom minoritetsgruppen. För vi är som folk är mest – vi har olika åsikter och syn på saker och ting.

TOMAS LAGERGREN
journalist

Insändare skickas till redaktionen@dovastidning.se eller postas till: **Dövas Tidning, Rissneleden 138, 6 tr, 174 57 Sundbyberg.** Du får gärna publicera insändare under signatur. Men bifoga alltid namn och adress till redaktionen (som har tystnadsplikt). Vi förbehåller oss rätten att korta och redigera insändare. Korta texter vinner fler läsare!

Nordiska dövas pensionärsträff 14–19 augusti

Vid träffen deltog 61 seniorer och 6 tolkar. Vi samlades vid färjeterminalen i Nynäshamn för vidare resa till Visby. På båten träffade vi flera deltagare och började lära känna varandra. När vi inkvarterat oss på Hotell Scandic i Visby åt vi en god middag i Kongresshallen Wisby Strand. Vi fick en del information om veckans program och därefter blev det fri samvaro.

Under tisdagen hade vi fria aktiviteter under förmiddagen och några passade på att bada i hotellets bubbelpool och simbassäng. På eftermiddagen deltog vi i en stadsvandring genom Visby med teckenspråkiga guider, Sanna Jonsson, heter en av dem. Vi fick en hel del information om Visby och dess historia. På kvällen åt vi middag i Kongresshallen Wisby Strand. Onsdagen ägnade vi åt en utflykt till Fårö och Lummelundagrottan. Vi besökte Ingmar Bergman Center och tittade på raukar vid Fårö strand. Vi fick guidad information både i bussen och på ön. Middagen åt vi på hotellets restaurang. Under torsdagen provade några deltagare på att spela Varpa vid Gotlandsäng, andra valde att titta på och att besöka Botaniska trädgården. Middagen intogs i kongresshallen Wisby Strand och efter middagen blev det underhållning "Roliga Timmen" med Julia Kankkonen och Charlotte Gustafsson.

Fredagen, sista dagen, regnade det och planerad Kubb-spel ställdes in. Vi hade i stället en diskussion om kommande pensionärsträffar. Danmark står på tur att ordna nästa träff om 2 år och vi diskuterade bl.a. vad dagarna ska innehålla. Vi tog även upp namnet på träffen och förbundet "Nordiska Dövas Pensionärsträff", "Nordiska dövas Pensionärsförbund" och vi föreslog att ändra till "Nordiska Dövas Senior dagar" samt "Nordiska Dövas Seniorförbund". De fanns även förslag på "Nordiska Dövas Seniorvecka", Nordiska Dövas Pensionärsförbund kommer att se över förslagen och besluta om detta framöver. På kvällen åt vi en god avslutningsmiddag i Kongresshallen Wisby Strand, därefter blev det underhållning av ståuppkomikern Cavin. Lördagen 19/8 var det hemresa med båt, tåg och flyg.

Irene Hässledal

Avskedsgudstjänst för Barbro Lilja-Brattgård

Från Borås for en grupp döva iväg mot Götene där vi skulle ha avskedsgudstjänst för vår älskade dövpräst, Barbro Lilja-Brattgård. Före gudstjänsten i Götene kyrka berättade Barbros make, prästen Håkan Brattgård, om Götene kyrka, och dess tillkomst på 1100-talet.

Det var en mycket fin gudstjänst där döva hjälpte till att teckna olika saker. Barbro Fröjdh från Mariestad samt Johanna Ovesen Eriksson, Vänersborg, tecknade psalmer och bibelord. Blivande diakonen, Pia Renner, Vänersborg, tecknade vackert om brödet och vinet.

Alla som så önskade, fick därefter nattvarden. Vi förflyttade oss sedan till Församlingshemmet där en god lunch väntade. Flera personer, från olika delar av Skara Stift, tackade Barbro, med en vacker blomma och en present. Från oss Boråsare överlämnade Wanda Sjöberg en vacker orkidé. Hon fick även en keramikhand, med det välkända tecknet "I love you", och vackra blommor. Barbros chef, Jacqueline Björnram, tackade för de 27 åren Barbro varit vår präst. Med sorg i hjärtat åkte vi därefter hemåt, utan någon dövpräst. Vi hoppas dock att kunna få ett samgående tills vidare så att vi kan åka till Göteborg. Detta är dock inte klart ännu, men vi hoppas på det bästa. Vi har en döv kvinna som studerar till diakon och blir klar om ett år, samt en annan döv kvinna som studerar till präst och blir klar om 2 år. Det är vad vi ser fram emot.

Berit Forsberg

DÖVAS TIDNING RÄTTAR

I förra numret hade vi ett uppslag om personer som i somras fick SDR:s priser: Kruthmedalj, Guldtecknet och Låw International Award. En av Guldtecken-utmärkelserna gick postumt till Per-Thomas Örlegård. Den som mottog priset under utdelningen i samband med SDR:s kongress var hans fru, Anneli Örlegård. Därför hade vi en bild på henne tillsammans med de andra pristagarna. Men vi skulle haft en bild på Per-Thomas istället för henne. Vi på Dövas Tidning ber om ursäkt för missen.

Hur tecknar du i dag?

Det är tidigt på morgonen och det är bråttom. Min son Lukas och jag står i hallen och vi måste iväg för att han inte ska bli sen till skolan. Jag är pi irriterad, jag har hundra miljoner gånger tecknat åt tankspridda Lukas att dra upp dragkedjan på sin jacka. "Dra upp dragkedjan nu!", varenda morgon, om och om och om igen. Till slut utbrister jag: DU LYSSNAR ALDRIG! Lukas tittar ner, den där hopplösheten jag kände har smittat av sig och nu såg jag den i koncentrerad form på hans ansikte. Vi uppfostrar våra barn för att de ska växa och att stötta dem i deras utveckling, men orden "aldrig" och "alltid" ger den rakt motsatta effekten. Dessa ord framkallar hos Lukas bara känslan av att det inte är någon idé att ens försöka, för att... "ja, jag lyssnar ju aldrig."

Det är ingen idé. Är det inte detta som gör att förtryckande auktoriteter eller makter kan behålla sin makt över andra? En diktatur utövar sin makt inte bara genom militärt våld utan också genom att få folket tro att en annan regim i landet inte är möjlig. Att låta bli ta upp problemen på arbetsplatsen för att cheferna aldrig lyssnar eller stanna i ett destruktivt förhållande för att det inte finns något annat val. Om människan inte tror på att en förändring är möjlig kan makten i princip göra vad den vill.

Och hörselnormen kan fortsätta ha sin makt över oss och audismen sitt järngrepp om teckenspråket med denna enkla formel som kan uttryckas på olika sätt: "det är omöjligt, vi döva är för få", "så har det alltid varit, varför skulle det vara annorlunda nu?", "vi har tagit upp det så många gånger, det går inte att få politikerna att förstå", "vi kommer ändå att misslyckas, vi måste vara realistiska..." Vara realistiska. Det är märkligt hur nederlag får oss människor att bli mer realistiska och förminska våra drömmar (och tvärtom, framgångarna får människan att våga göra drömmarna större).

Men är det mer realism vi behöver när vi möter motgångar, som att vi måste inse att fler döva barn går integrerat istället för

dövskola eller hur tekniken alltmer gör teckenspråket överflödigt (dags att huvudsatsa på talet de första åren så tar vi teckenspråket senare om vi får tid...)? Nej, jag tror det är mer naivitet vi behöver, en utopi som vägrar acceptera den verklighet som hörselnormen bokstavligen försöker intala oss. En dövrörelse utan drömmar rör inte på sig. En dövrörelse som inte tror på förändring kommer till slut att sitta stilla bakom en skolbänk med en mikrofon som skymmer vårt teckenspråk.

En bibelvers som har följt mig senaste året är "Den som älskar livet och vill ha goda dagar, han skall avhålla sin tunga från det som är ont och sina läppar från svekfulla ord." Det som jag fastnat för är kopplingen mellan ett gott liv och tungan, det vill säga hur vi uttrycker oss. Detta har blivit så tydligt för mig under flera jobbiga situationer jag varit med om under året. Jag har inte alltid kunnat påverka situationen, men jag har kunnat välja hur jag tecknat om det. De stunder jag känt mig maktlös har det varit så lätt att glida in på bitterhetens språk, som livnär sig på formuleringar som "det går inte" och "det kommer aldrig att bli bättre". Andra gånger har jag valt ett teckenspråk där jag kunnat vara sann mot vad jag känner men också försökt ta ansvar för de värderingar jag vill ha och den dröm jag vill röra mig mot.

Hur tecknar vi inom dövrörelsen? De slagord som hjälpte Barack Obama att bli president 2008 var "hopp" och "förändring". Jag tror det kan vara guld värt att titta på hur vi själva kommunicerar både inåt och utåt. Särskilt när vi möter motgångar, vilket språk väljer vi då?

Så, hur tecknar du?

FILIP BURMAN ser fram emot en spännande och färgglad höst. Den här krönikan finns också på teckenspråk på dovastidning.se.

Språkintresserad?

Västerviks
folkhögskola

Teckenspråkig studiemiljö i Leksand

Kurs • Konferens • Vandrarhem
vastanvik.se 0247-641 30

Dövteamet i Stockholms län
söker

Kurator

Upplysningar: Enhetschef Anita Dath 08-123 351 90
texttelefon: 08-123 496 50

Läs mer på www.jobbs.sll.se Ref nr 148096

Sista ansökningsdag 171119

Dövteamet
STOCKHOLMS LÄNS LANDSTING

BARN- OCH UNGDOMSJOUR PÅ TECKENSPRÅK SÖKER VOLONTÄRER

Är du duktig på att lyssna och vill engagera dig i barn och ungdomar? Den 16-18 februari håller vi i en grundläggande bemötandebildning för nyblivna volontärer på Västansviks folkhögskola. Du ska vara över 21 år, döv eller hörselskadad och prata svenskt teckenspråk. Utbildningen är gratis och vi står för kost, logi och resa.

UPPDRAGET ÄR IDEELLT OCH WEBBASERAT

Volontären får utbildning, regelbunden feedback och stöd i arbetet med barnen och ungdomarna. Volontären svarar på mejl, har stödsamtal via chatt-och videosamtal. Har du frågor? Kontakta projektledare Carolina Ekström: carolina@boujt.se

ANSÖKAN

- Beskriv dig själv
- Skriv varför du vill bli volontär
- Berätta om vilka frågor du brinner för ex. genus, mänskliga rättigheter m.m och vad du kan bidra med i jourverksamheten ex. egen erfarenhet av hedersförtryck, ätstörning m.m

Skicka in ansökan senast den 6:e december till **info@boujt.se**

Viktig information: FirstClass läggs ner!

SDR:s kongress i juni beslutade, enligt en motion, att FirstClass ska avvecklas. Det innebär att FC stängs och blir omöjligt att använda efter den 31 december 2017. Om du använder enbart FC för din e-post, behöver du skapa ett nytt e-postkonto (exempelvis Hotmail, Gmail). Det är viktigt att du redan nu loggar in i FC och kollar om du behöver spara/vidarebefordra e-post.

Glöm inte att meddela din nya e-postadress till dina kontakter! Mycket viktigt är att du också kollar vilken e-postadress du har registrerad hos dina myndighetskontakter eller om det är kopplat till olika digitala tjänster, exempelvis din e-legitimation.

För mer information eller support: www.sdr.org/fc eller vänd dig till din förening. Ni kan också kontakta SDR.

E-post: fc@sdr.org
Bildtelefon: sdr@ectalk.se

Telefontider

Måndag-torsdag kl. 9.30-16
Fredag kl. 9.30-15
Lunchstängt kl. 12-13

Den 16 oktober-18 december har vi utökad telefonsupport på måndagar fram till kl. 19.

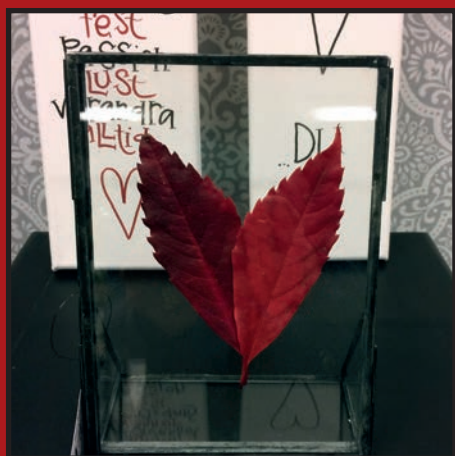

Present- & inredningsbutik

där överskottet går till ett gott ändamål

Julklappstips hittar du på www.sdr-gavan.se
under presentartiklar
samt på vår Instagram och Facebook-sida, se adresser nedan.

Följ oss på
Instagram
[sdr_gavan](https://www.instagram.com/sdr_gavan)

Gåvan

www.sdr-gavan.se

Gilla oss på
Facebook
SDR Gåvan